Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra mediálních a kulturálních studií a žurnalistiky

Mediální rutiny zahraničního zpravodaje České televize v USA a jejich proměny v letech 1999–2017

The media routines of the foreign correspondent of Czech television in USA and their changes from 1999 to 2017

Bakalářská diplomová práce

Barbora Honusová

vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Karel Páral

Olomouc 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě literatury a dalších zdrojů uvedených v závěru práce. Počet znaků v práci bez příloh je 83 679 včetně mezer.

V Olomouci dne: …… ……..……...

Barbora Honusová

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce Mgr. et. Mgr. Karlu Páralovi za jeho trpělivé vedení, lidský přístup a poskytnutí cenných rad na středečních sezeních. Děkuji samozřejmě také všem respondentům, kteří si na mě udělali čas, a díky kterým tato práce mohla vzniknout. V neposlední řadě chci poděkovat mamince a tatínkovi za neutuchající podporu během celého studia a také všem nejbližším, kteří do mě vkládali svou důvěru.

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce předkládá popis denní práce zahraničního zpravodaje České televize ve Spojených státech amerických. Zaměřuje se na komplexní pohled na mediální rutiny a jejich proměny za 18 let. Analýze jsou podrobeni bývalí zahraniční zpravodajové ve Spojených státech. Cílem je charakterizovat, jak vypadá každodenní novinářská práce zpravodaje a také vypozorovat proměny, které za vybrané časové období nastaly. Zvolenou metodou je kvalitativní dotazování, konkrétně technika polostrukturovaných rozhovorů. Práce obsahuje výpovědi dvou bývalých zahraničních zpravodajů a dvou vedoucích zahraniční redakce. Teoretickým základem práce je koncept mediálních rutin a vybrané nové trendy v médiích, ze kterých vychází část analytická.

Klíčová slova

Zahraniční zpravodajství, mediální rutiny, Česká televize, USA, veřejnoprávní televize, nové trendy v médiích

Abstract

This bachelor thesis provides a description of daily work of foreign correspondent of Czech television in the United states of America. The thesis focuses on the complex view of the media routines and their changes during 18 years. The ex-foreign correspondents and their work are analysed. The aim of this thesis is to characterise how the daily journalistic work looks like and also to find changes, which occures during selected amount of time. The researched method used is a qualitative interviewing, specifically the technique of semi-structured interviews. The thesis contains statements of two ex-foreign correspondents and two heads of foreign editorial staff. The theoretical basis of this thesis is the theory of the media routines and some new trends in journalism. The research part is based on these concepts.

Key words

Foreign correspondence, meadia routines, Czech television, USA, public television, new trends in journalism

Obsah

Úvod 6
1. **Teoretická část** 8
1. 1. Mediální rutiny 8
1.2. Nové trendy v médiích a jejich vliv na zahraniční zpravodajství 14
3. **Metodická část** 17
3.1. Vymezení cíle výzkumu a výzkumných otázek 17
3.2. Kvalitativní výzkum 17
3.3. Polostrukturovaný rozhovor jako metoda získávání dat 18
3. **Kontextová část** 19
3.1. Zahraniční zpravodajství České televize jako veřejnoprávní instituce 19
4. **Analytická část** 24
4.1. Výběr výzkumného vzorku 24
4.2. Mediální kariéra respondentů 24
4. 3. Mediální rutiny zahraničních zpravodajů ČT v USA a jejich proměny 26
4. 4. Nové trendy v médiích a jejich vliv na zahraniční zpravodajství 36
Závěr 40
Seznam literatury 43
Seznam zkratek 44
Přílohy 45

Úvod

Zahraniční zpravodajství zaujímá velmi specifickou pozici v našem mediálním prostředí. Na práci a výkon zahraničních zpravodajů jsou kladeny zvláštní nároky a jejich mediální rutiny se v mnohém liší od práce redaktorů z domácích či jiných rubrik. Původní zahraniční zpravodajství je také jednou z nejnákladnějších položek zpravodajství médií, a i proto je práce zpravodajů považována za prestižní, za výkladní skříň celého média.

Ve své práci jsem se rozhodla zaměřit na obrazové zpravodajství České televize ze Spojených států amerických v letech 1999–2017. Na pozici stálého zahraničního zpravodaje či zpravodajky se vystřídali čtyři novináři – Petra Flanderková, Roman Bradáč, Michal Kubal a Martin Řezníček. V době vzniku této práce (leden 2018) nastupuje na pozici David Mířejovský. Cílem výzkumu této práce je zjistit, jak vypadaly a jak se proměnily mediální rutiny zahraničního zpravodaje ČT v USA v letech 1999–2017.

V práci budu zkoumat postupy, kterými se zpravodajové řídí – od samotného sběru informací, zpracování tématu, spojení s domovskou redakcí, až po publikování reportáže či příspěvku. Zároveň budu zkoumat, jak se tyto postupy proměnily v čase – i z tohoto důvodu budou rozhovorům podrobeni zpravodajové dva – Petra Flanderková, která začínala v minulém tisíciletí, a Martin Řezníček, který na pozici působil donedávna. Pro úplnost a pokrytí celého procesu předávání informací budou pořízeny rozhovory s tehdejšími vedoucími zahraniční rubriky ČT – Romanem Bradáčem a Michalem Kubalem. Shodou okolností byli tito dva také stálými zpravodaji ve Spojených státech amerických, takže i oni přispěli některými poznatky z dob svého působení.

Práce je rozdělena do čtyř základních částí – teoretické, metodické, kontextové a analytické.

V teoretické části dopodrobna rozvinu teorii mediálních rutin, která bude základem pro část analytickou. Teorie mediálních rutin pomáhá objasnit praktiky, které redaktoři používají při sestavování obsahu relací/ periodik/ vysílání apod. Dále se práce v rámci mediálních rutin zaměřím na faktory, které ovlivňují výběr zdrojů, organizaci práce v redakci a tvorbu mediálního obsahu. Součástí teoretické části bude zamyšlení nad novými trendy v médiích, které ovlivnily práci zahraničního zpravodaje.

Ve druhé části popíši a odůvodním, jaká metodika bude použita při vypracování praktické části práce. K naplnění jednotlivých cílů dojde pomocí kvalitativního dotazování,

metodou polostrukturovaných rozhovorů s výše zmíněnými současnými či bývalými zaměstnanci České televize. Následně budu komparovat jejich výpovědí pro zodpovězení výzkumných otázek.

Kontextová část stojí na pomezí teoretické a praktické roviny. Budou v ní popsány skutečnosti a jevy, které jsou úzkou součástí zahraničního zpravodajství. Rozebírat budu zahraniční zpravodajství ve vztahu k veřejnoprávnosti nebo také kritéria pro výběr zahraničního zpravodaje.

Hlavní výzkumnou otázkou, na kterou se v práci budu snažit odpovědět, je: *Jaké jsou mediální rutiny práce televizního zahraničního zpravodaje ČT v USA?*

Dílčími otázkami jsou pak: *Lze v rámci zvoleného časového úseku pozorovat vývojové tendence? Vyskytují se ve zvolených cyklech odlišnosti a jak se projevují?*

Jaké jsou postupy při tvorbě reportáže?

Jaké jsou postupy při výběru témat tehdy (1999-2004) a dnes?

Jaký vliv má technický pokrok vliv na každodenní práci zahraničního zpravodaje?

Odpovědi jednotlivých respondentů budou analyzovány a interpretovány v praktické části práce. Nejprve na základě získaných informací vytvořím krátké shrnutí působení respondentů v médiích. Následně budou jejich odpovědi konfrontovány s teorií mediálních rutin, což postihne hlavní cíl práce. V závěru budou zodpovězeny výzkumné otázky a také budou shrnuty hlavní a klíčové poznatky vyplývající z práce.

Co se týče literatury, ucelená odborná monografie k tématu zahraničního zpravodajství České televize dosud nebyla publikována. Je zde několik diplomových prací jako například bakalářská práce Anny Sedláčkové z roku 2012 z Masarykovy univerzity, která se spíše publicisticky věnuje zahraničnímu zpravodajství jako životnímu stylu. Na Univerzitě Karlově pak vznikla v roce 2012 diplomová práce Jana Loudy, která komparuje podmínky pro výkon povolání stálých zahraničních zpravodajů českých veřejnoprávních médií.

Teorii mediálních rutin se věnuje prací podstatně více. Namátkou zmiňme například několik z Univerzity Palackého: práce Evy Pětvalské z roku 2016, která se věnuje proměnám mediálních rutin deníku Mladá Fronta Dnes v souvislosti se změnou šéfredaktora v roce 2014, nebo Petra Musila z roku 2015, který zkoumal mediální rutiny sportovního novináře v regionálním Deníku.

1. Teoretická část

1. 1. Mediální rutiny

Podle Michaela Kunczika je velkou iluzí začínajících pracovníků, že žurnalista je člověk svobodný a nezávislý. Zároveň ale přiznává, že novinářská práce je otevřená profese. Na jedné straně tu je určitá míra tvůrčí činnosti, na straně druhé produkty vznikají s pravidelně opakujícími se procesy produkce. (Kunczik, 1995)

Žurnalisté pracují pod neustálým časovým tlakem uzávěrek, a aby tento tlak ustáli, musí pracovat v každodenních rutinách. Tyto pravidelné vzorce zpravodajů usnadňují vedení toku práce a umožňují zpracovat za krátký čas i neočekávané události. (Trampota 2006: 55)

Tato kapitola se zabývá postupy a rutinami, které žurnalisté používají při každodenní práci, tak, jak na ně nahlíží mediální teorie.

Podle Pamely Shoemakerové a Stephena Reese jsou mediální rutiny: „*vzorové, mechanizované, opakované praktiky a formy, které zaměstnanci médií používají při vykonávání své práce*.“ [1] (Shoemakerová a Reese 1996: 100) Mediální produkty se vyrábějí stále stejným způsobem – mechanicky a rutinně, takže to může připomínat výrobní linku – jsou jako jakékoliv jiné zboží. Produkty se zkoumají, vyvíjejí, upravují, inovují, stahují z trhu apod. (Jirák a Köpplová 2009: 140). Rutiny utvářejí prostředí, v němž se žurnalista pohybuje. Může se s ním ztotožnit a vztahuje k němu svůj vlastní výkon. „*Rutiny tedy představují velmi významný faktor ovlivňující podobu mediálního obsahu, zřetelně významnější než osoba komunikátora.“* (Jirák a Köpplová 2015: 236)

Vedle výše zmíněných pozitivních efektů jako je zpracování neočekáváné události za krátký čas, nebo vyšší odolnost vůči tlakovému presu, jsou tu i negativní důsledky. Média se vlivem rutin stanou předvídatelnými. Silné spoléhání na rutiny může vést ke snadné manipulaci a ovlivňování z třetí strany (například tiskovými mluvčími, PR agenturami). Za negativní bychom také mohli označit výše zmíněnou mechanickou montážní linku. (Trampota 2006: 57)

Pro účely naší práce rozdělíme mediální rutiny do jednotlivých kategorií. Budeme se zabývat procesy při výběru témat, výběrem informačních zdrojů, organizací práce v redakci a pak samotným zpracováním materiálu za účelem tvorby mediálního obsahu.

[1] vlastní překlad, v originále: *those patterned, routinized, repeated practices and forms that media workers use to do their jobs*

1.1.1. Proces výběru témat

V moderním světě je informační přetlak, a proto musí novináři témata selektovat a vybírat, která se do vysílání dostanu. Stávají se tzv. gatekeepery.[2]

Tomáš Trampota považuje za gatekeepery členy redakce jako zpravodaje, redaktory či editory. (Trampota 2006: 38) Tyto osoby rozhodují o tom, které informace a zprávy se budou zpracovávat a dostanou se (v našem případě) do vysílání. Při tom se řídí nejen vlastními subjektivními představami, ale musí přijmout fakt, že reprezentují příslušnou profesi a organizaci, ve které pracují. Pracovní prostředí limituje jejich rozhodování. (Shoemakerová a Reese 1996: 100)[3] Pokud vztáhneme tuto informaci na naše téma, dá se předpokládat, že zahraniční zpravodaj veřejnoprávní Česká televize bude hledat témata pro zpracování s tím, že si uvědomuje koncepci organizace, které je zaměstnancem.

Shoemakerová a Reese také uvádí, že gatekeeper si při rozhodování musí položit tři základní otázky: Co je přijatelné pro publikum? Co je organizace (médium) schopna zpracovat? Jaký informační materiál od dodavatelů (zdrojů) mají k dispozici? (tamtéž: 104)[4]

Gatekeeping ovlivňují četné faktory jako je velikost daného média, domnělé hodnoty publika, mediální rutiny, interpersonální vztahy v redakci, ale také například nedostatek času a místa. (Reifová 2004: 71) Souhrn těchto a dalších faktorů předznamenal koncept zpravodajských hodnot.

Podle Jana Jiráka a Barbary Köpplové média produkují zpravodajství spíše o již proběhlých událostech, nebo se věnují těm, která jsou schopna zpravodajsky pokrýt. Neočekávané události tvoří jen malou část jejich produkce. Témata si vybírají podle kritérií, které nazýváme **zpravodajské hodnoty**. (Jirák a Köpplová 2007: 76)

Za základní zpravodajské hodnoty Lynette Sheridan Burnsová považuje dopad (ovlivňuje-li zpráva život velkého počtu lidí, měli by ji novináři zpracovat), časový rozměr (informace, které lidem pomáhají zorganizovat život), blízkost (jak blízko čtenáři se událost odehrává), konflikt (kontrast mezi pohledy, konflikt názorů), naléhavost (do jaké míry je

[2] Gatekeeping (z angl. gate = brána, to keep = hlídat): myšlenku sociálního psychologa Kurta Lewina rozvinul do oblasti mediálních studií David Manning White na začátku 50. let 20. století. Zkoumal, jak probíhá proces výběru událostí do zpráv – pro výklad výzkumu použil obrazné *gatekeeping.* (Reifová 2004:70) Trampota používá také kalk „vrátný“ (Trampota 2006: 38)

[3] Vlastní překlad, v originále: (…) These gatekeepers, however, represent their respective professions and organizations. As such, the occupational setting limits their decisions.

[4] Vlastní překlad, v originále: (1) What is acceptable to the consumer (audience)? (2) What is the organization (media) capable of processing? (3) What mw product is available from suppliers (sources)?

informace v daném období naléhavá), novost (něco neobvyklého a kuriózního) a relativitu (subjektivní hodnota, ovlivněno sdělovacím prostředkem, proč jedna zpráva uveřejněna a druhá stejného typu ne). (Burnsová 200: 64-65)

1.1.2. Výběr informačních zdrojů

Způsobů získávání informací od zdrojů je mnoho. Podle Jana Motala patří mezi základní novinářské standardy ověřovat získané informace, jestli jsou objektivní, ucelené a jestli **pocházejí z důvěryhodných zdrojů** (Motal a kol. 2012: 37). V této podkapitole podrobněji rozeberu dělení informačních zdrojů a faktory, podle kterých si redaktor zdroj vybírá.

Leon Sigal klasifikoval tři základní typy komunikačních kanálů:

- Rutinní – Pomocí těchto zdrojů se do zpravodajství dostává většina informací. Patří k nim oficiální jednání, soudy, volební výsledky, tiskové zprávy, tiskové konference, projevy apod. Mezi rutinní zdroje lze zařadit i čerpání ze zpravodajských agentur.
- Neformální – Za neformální považuje Sigal různá zákulisní jednání, úniky informací, nevládní prohlášení, rozhovory s reportéry atd. Tehdy je novinář postaven před etickou otázkou, zdali může všechny informace použít.
- Iniciované – Tyto zdroje vychází z aktivní činnosti reportéra, který iniciuje rozhovory, analyzuje nebo si vede statistické údaje. (Sigal in Trampota 2006: 84)

Způsoby, jakými se může sám zdroj prosadit jsou však omezené. Vždy záleží na osobě reportéra, kterým zdrojům dá prostor v mediálním produktu. Trampota však podotýká, že u určitých významných politických zdrojů mají novináři menší možnost tyto zdroje vynechat. (Trampota 2006: 84)

Obecně mají zpravodajové své vlastní zdroje, jimž dávají přednost. Podle Denise McQuaila existuje v žurnalistice jedna oblast, kterou novináři nesdílejí s ostatními – zdroje a kontakty (podle studie Fishman, 1998). Zároveň si také jednotlivá média slouží jako zdroje navzájem. (McQuail 2009: 334)

O konečném využití zdroje rozhodují podle Herberta Ganse následující faktory:

- předchozí vhodnost zdroje – pokud se zdroj při předchozí zkušenosti osvědčil má větší šanci prosadit se znova
- produktivita zdroje – pokud je zdroj schopen pravidelně dodávat kvalitní a dostatečné množství informací, je mu dána přednost
- spolehlivost
- důvěryhodnost
- autorita – preferovány jsou zdroje s postavením a vyšší autoritou
- schopnost vyjadřování – je důležitá schopnost se vyjadřovat jasně a konzistentně (Gans in Trampota 2006: 87)

Obecně platí, že čím více těchto faktorů zdroje mají, tím spíše budou vybrány. Samozřejmě zde záleží, do jaké míry zdroj souzní s názory redakce, jaké jsou osobní sympatie apod. (Trampota 2006: 87).

V posledních letech hrají ve vztahu novináře a zdroje důležitou roli profesionální komunikátoři, jako jsou PR manažeři nebo tiskoví mluvčí. Nabízí se proto otázka, do jaké míry jsou žurnalisté závislí na této „informační podpoře". Trampota zároveň dodává, že je obtížné hlouběji vztah mezi žurnalisty a komunikátory prozkoumat, protože je v zájmu obou stran tento vztah zakrýt. (tamtéž: 89)

1.1.3. Organizace práce v redakci

Ve struktuře mediálního podniku zaujímá redakce nezastupitelné místo – právě redakce je ta, která vykonává novinářskou práci. Redakce jsou strukturovány hierarchicky. Části celé redakce se dělí na jednotlivá oddělení nebo rubriky (domácí, zahraniční, ekonomická, sportovní, …). (Ruß-Mohl 2005: 154) V případě této práce se zaměřím na redakci zahraniční. V následujících kapitole se však pokusím popsat organizaci práce v jakékoliv redakci nezávisle na zaměření. *„Základní fungování redakcí je podobné bez ohledu na druh a velikost média (noviny, zpravodajské servery, televize, rozhlas, lokální, regionální, celostátní). Výkonnou silou jsou vždy redaktoři – konkrétní redakce se však liší svou strukturou a organizací."* (Čuřík a kol. 2012: 155)

Podle Stephana Ruß-Mohla jsou organizační struktury důležité především v každodenní stresové redakční práci. Významné místo v této práci zaujímá redakční porada, která je

nezbytnou součástí každého dne v redakci. *„Na poradách jsou plánována témata, rozdělovány úkoly a je koordinována práce, mj. s cílem zabránit zdvojenému zpracovávání témat. Jsou domlouvány hlavní články a témata v jednotlivých číslech, příležitostně je také podrobnější objasněn jejich obsah. V dobře vedených redakcích je povinnou součástí agendy kritika programu.“* (Ruß-Mohl 2005: 154)

Součástí každé redakce je fungování uzávěrky – termíny, do kterých musí být dokončena a odevzdána práce. Podle Graeme Burtona a Jana Jiráka je existence uzávěrek významným podnětem k ustavování rutinních postupů. (Burton a Jirák 2001: 104) Pro každý typ redakce platí jiné uzávěrky, záleží na charakteru výrobku, ale i média (například online média mají uzávěrku nepřetržitě). (Craig in Čuřík 2012: 167) Vzhledem k tomu, že televizní vysílání probíhá celý den a je v něm množství pořadů, každý z těchto pořadů bude mít svou uzávěrku individuálně danou. V případě zahraničních zpravodajů můžeme zmínit, že zpravodajové vyrábějí příspěvky nejen pro hlavní zpravodajskou relaci Události ČT, ale i pro další pořady (Události, komentáře, Objektiv, Horizont ČT24 apod.), které budou mít rozdílné uzávěrky. *„V televizní a rozhlasové produkci jsou stanoveny uzávěrky proto, aby bylo možné naplánované pořady zařadit do vysílání.“* (tamtéž: 104)

Společně s uzávěrkou nemohu opomenout zmínit faktor časového posunu. Zpravodaj nebo zpravodajka musí počítat s tím, že v Praze je o šest hodin více (v případě zimního času +5) než ve Washingtonu. To znamená, že se zahraniční zpravodajství z USA musí přizpůsobit uzávěrce v Čechách.

1.1.4 Tvorba televizního mediálního obsahu

Poté co novinář vybere téma, získá relevantní zdroje, přichází na řadu samotná tvorba mediálního sdělení. Teorie mnohdy hovoří o rutinách zpracování obsahů tištěných médií, ale pro účely mé práce je relevantní zpracování televizních reportáží. Proto se budu snažit zmapovat obecná pravidla pro zpracování televizní reportáže opřená o teoretická východiska.

„Televizní zpravodajství je určeno očím a uším diváka. Promlouvá k němu prostřednictvím kombinace pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkomplexnějším smyslovým zprostředkováním informací o okolním světě.“ (Osvaldová 2001: 73)

Televizní reportáž „hovoří“ tzv. audiovizuálním jazykem, který tvoří výrazové a vyjadřovací prostředky, se kterými pracuje redaktor televizního zpravodajství. Základním jednotkou obrazu je záběr. Do zvukové složky řadíme čtený text, synchronní výpověď (výpověď dotazovaného člověka), stand up[5], asynchronní promluvy (komentář, který čte redaktor), reálné zvuky a zvuky prostředí. (Osvaldová, Halada 2007: 27)

Audiovizuální povaha televizního produktu, tedy kombinace pohyblivého obrazu a zvuku, klade důraz na vztah mezi obrazovou a zvukovou složkou. Ve zpravodajství má televize tendence preferovat takové zprávy, k nimž je k dispozici atraktivní obrazová složka, popř. si tuto složku dotvářet tzv. ilustračními záběry (jež fakticky nemají povahu zprávy, jelikož nejsou v žádném věcném vztahu k „zobrazované“ události), případně si vypomáhat počítačovými animacemi schematicky předvádějícími např. průběh nehody, trasu, po níž utíkal pachatel, nebo graficky zpracovaný vývoj inflace. (Jirák a Köpplová 2015: 239)

Pokud dojde na samotnou tvorbu televizní reportáže, reportér sbírá audiovizuální materiál. Domlouvá si schůzku s relevantním zdrojem (viz 1. 1. 2. Výběr informačních zdrojů) a společně se štábem (v případě zahraničních zpravodajů nepůjde o početnější skupinku než pouze redaktor – kameraman) jede natáčet. Redaktor by měl mít promyšlenou strukturu budoucí reportáže už před jejím samotným natáčením.

„Každá postprodukce začíná „nabráním“[6] AV materiálu ve střižně. Dalším základním krokem je střih pořízeného materiálu.“ (Motal a kol. 2012: 160) Většinou se na střihu podílí sám redaktor, který by se měl držet promyšlené struktury. Úkolem střihu je vytvořit z jednotlivých záběru souvislý vjem a zrekonstruovat průběh událostí. Materiál by měl nabýt podoby odpovídající žánru a médiu, jehož je redaktor součástí.

[5] Stand up je synchronní výpověď redaktora na kameru, která může plnit tři funkce: 1. funguje jako svědecká výpověď redaktora z místa události, 2. má za úkol překlenout obrazově hluchá místa reportáže, 3. může být chápán jako domicil TV stanice – ohlášení redaktora na konci příspěvku společně s jeho lokací (u zahraničních zpravodajů velmi časté). Rozlišujeme stand up úvodní, středový a závěrečný. (Osvaldová, Halada 2007: 27)
[6] Výraz pochází z anglického „video grabbing“, nebo též „video capturing“, což se do češtiny nepřekládá. Proto máme v češtině pro tento proces označení „nabrání materiálu“.

1.2. Nové trendy v médiích a jejich vliv na zahraniční zpravodajství

Vzhledem k tomu, že tato práce si dává za úkol postihnout relativně velký časový úsek, co se týče vývoje médií, nemohu opomenout vývojové trendy, které měly vliv na proměnu pracovních rutin novinářů potažmo zahraničních zpravodajů. Za 18 let sledovaného úseku se vyskytly mnohé trendy, které současné žurnalistice udávají směr. V této kapitole se však budu zabývat těmi, které mají největší dopad na práci televizního zahraničního zpravodaje – technický pokrok a infotainment.

1. 2. 1. Technický pokrok

Masové rozšíření internetu má na média obrovský vliv. Digitální informace nabízejí publiku okamžitý přístup k velkému objemu informací jak ve formě textu, tak audia i videa. Publikum si tak samo určuje, jaké obsahy a zprávy bude konzumovat. Carl Stepp mluví o revoluci, kterou spustily technologie. (Stepp 2008: 10)

Digitální technologie zahájila éru totální proměny televizního zpravodajství a tvůrčích metod žurnalistické práce. (Osvaldová a kol. 2011: 89) I na práci zahraničního zpravodaje měl technický pokrok nezpochybnitelný dopad. *„Díky technologiím jsou zahraniční reportéři nepochybně více produktivní – aspoň co se týče kvantity. Dnes jsou reportéři vyzbrojeni mobilem a laptopem a mohou vysílat živě téměř z každého koutu planety.“*[7] (Sambrook 2010: 28)

Ve výroční zprávě o činnosti zahraničních zpravodajů z roku 2013 (o problematice dostupnosti novějších zpráv se zmiňuji v kapitole 3. 1.) se můžeme dočíst, že se materiály do ČT dostávají mnohem častěji prostřednictvím internetového spojení. Zpráva zmiňuje, že v roce 2005, kdy byla založena zpravodajská stanice ČT24, byl podíl reportáží posílaných prostřednictvím satelitního spojení[8] 100%. Cena za desetiminutový segment satelitního spojení podle zprávy často přesahovala 1000 USD. V roce 2012 posílání pomocí satelitu zcela vymizelo a nebyl poslán jediný natočený příspěvek.[9] V celosvětovém měřítku totiž došlo k zavedení plně

[7] Vlastní překlad, v originále: Technology has unquestionably made foreign reporting more productive – in terms of quantity at least. Today, armed with mobile phone and laptop, a reporter can file live from almost anywhere on the planet.

[8] Satelitní spojení, pomocí kterého zpravodajové posílali příspěvky do pražské centrály, bylo dlouhodobě jedna z nejnákladnějších položek v rozpočtu zahraničních zpravodajů. ČT neměla ve všech lokalitách své přenosové vozy, proto využívala servisu světových agentur jako APTN, Reuters nebo EBU. Prostřednictvím speciálních jednokamerových satelitních přenosových vozů a telekomunikačních družic se zpravodajské příspěvky mohly přenášet do mateřského studia i tisíce kilometrů daleko. (Osvaldová a kol. 2011: 89)

[9] www.ceskatelevize.cz (dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/405.pdf?v=1)

integrovaného digitálního serverového systému zpravodajské produkce[10]. (Osvaldová a kol. 2011: 89)

Trochu jiná situace panuje u živých vstupů do vysílání. Zpráva pro Radu ČT z roku 2013 popisuje, že živý vstup je na rozdíl od reportáže závislý na kvalitě datového toku v daném místě. V nejrůznějších oblastech je nemožné uskutečnit živý vstup prostřednictvím internetu buď z důvodů velké koncentrace novinářů na jednom místě, nebo slabému internetovému spojení. Živé vstupy tak musely být realizovány pomocí satelitu. V posledních letech však u živých vstupů podíl internetu přesáhl podíl satelitu.[11]

Zpráva o činnosti zahraničních zpravodajů z roku 2011 popisuje tehdejší situaci následovně: *„Internet se v minulých letech používal zejména k přenosu zpracovaných reportáží ze střediska do Prahy. S cílem ušetřit peníze a - oproti klasickému satelitnímu přenosu, který je kvůli své náročnosti velmi rigidní - zvýšit flexibilitu byla některá střediska vybavena technologií Quicklink umožňující živé vstupy přes internet v kvalitnější podobě než např. Skype. V minulém roce získala tuto technologii všechna zahraniční střediska. Dodatečné náklady na vybavení kanceláří (světla, obrazové pozadí, kamera), kvůli nimž např. vzrostl rozpočet střediska ve Washingtonu, jsou minimální ve srovnání s ušetřenými prostředky za satelitní trasy. I tak dosud sloužily vstupy přes internet především k nahrazení telefonických příspěvků. Se zkvalitněním internetového spojení lze předpokládat, že výhledově alespoň částečně nahradí klasické živé vstupy i v hlavních relacích, dosud kladoucích důraz na kvalitní obraz. Zahraniční rubrika s cílem dále zvýšit flexibilitu zvažuje též používání dalších technologií pro přenos živého obrazového materiálu.“*[12]

Na jednu stranu tak nové technologie zapříčinily vyrušení původních televizních žánrových forem, umožnily oproštění od těžkopádné techniky a dlouhého výrobního procesu a podnítily vznik nových audiovizuálních žánrů. Na straně druhé se televizní zprávy mnohem více přimkly k novým komunikačním prostředkům (Skype, Youtube, Facebook apod.) (Osvaldová a kol. 2011: 84)

[10] Systém umožňuje komplexní a plnoformátové zpracování audiovizuálních informací v podobě datových souborů, organizaci veškeré výroby a odbavování zpravodajských relací ze serverových terminálů a technologickou konvergenci s internetem zajišťující online vysílání zpravodajské stanice na webu. (Osvaldová a kol. 2011: 89)

[11] www.ceskatelevize.cz (dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/405.pdf?v=1)

[12] www.ceskatelevize.cz, (dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/rada-ct/dokumenty/zprava_o_cinnosti_zahranicnich_zpravodaju_2011.pdf?v=0)

1. 2. 2. Infotainment

V neustálém zrychlujícím se světě ovlivněném novými médií má mediální svět tendenci rozmazávat hranice mezi zpravodajstvím a zábavou. Tento jev označujeme jako infotainment[13]. Irena Reifová ho definuje následovně: *„(…) Označuje využívání prvků zábavy ve zpravodajství, např. nejrůznějších aranžovaných či hereckých projevů v televizním zpravodajství.“* (Reifová 2005: 88)

V audiovizuálním vysílání můžeme za **formální** znaky infotainmentu považovat: posouvání významu stand-upů od referování o události k akci, dramatizaci reportáží živými vstupy, grafikou, znělkami, bezobsažné předáváním slov mezi moderátory apod. Co se týče **obsahové** stránky, pozorujeme, že témata jsou lidsky jímavá s jednoznačnou pointou, interpretativní zpravodajství stírá rozlišení zpravodajského a publicistického žánru, titulky jsou spíše obrazné než faktické, stylové prostředky se vyvíjí k většímu užívání přirovnání, metafor, personifikace, frazeologických obratů a ironie, perifráze poté zastírá aktivní roli média v textu. Klimeš však jedním dechem dodává, že jednoznačný výčet jednotlivých formálních a obsahových rysů infozábavy je obtížný. *„Zábavní vyznění je často závislé na kontextu a dosavadních zkušenostech – například na časté používání metafor jsme více zvyklí ze sportovních stránek a pořadů než z politického zpravodajství.“* (Klimeš 2015: 11).

Dokladem o nástupu infozábavy do České televize může být podle Davida Klimeše konvergence hlavních zpravodajských relací ČT a TV Nova. Klimeš však upozorňuje na to, že v tematické skladbě se stále uchovávají rozdíly mezi oběma relacemi.[14] Co se týče zpracování jednotlivých témat, zde u ČT prvky infotainmentu bezpochyby nacházíme. Ve vztahu k zahraničním zpravodajům Klimeš zmiňuje živé vstupy a jejich využívání k dramatizaci příspěvků. *„Vzhledem k síti zahraničních zpravodajů je pochopitelné, že je* (živé vstupy) *jako prostředek infozábavy začala nejprve používat ČT.“* (Klimeš 2015: 71)

[13] Pojem vznikl z anglického information (information) a entertainment (zábava), někteří autoři používají kalk infozábava.
[14] Podle obsahové analýzy společnosti Media Tenor za 1. pololetí roku 2004 a 2008 (Media Tenor in Klimeš 2015: 71)

3. Metodická část

3.1. Vymezení cíle výzkumu a výzkumných otázek

Cílem výzkumu této práce je zjistit, jak se proměnily mediální rutiny zahraničního zpravodaje ČT v USA v letech 1999–2017. Dosaženo toho bude pomocí kvalitativního dotazování jednotlivých zpravodajů a také vedoucích zahraničních redakcí. Důraz je kladen na zachycení změn každodenních rutin zpravodaje na přelomu tisíciletí a nyní. Hlavní výzkumnou otázkou se ptám: *Jaké jsou mediální rutiny práce televizního zahraničního zpravodaje ČT v USA?* V práci tedy vymezím nejen rutiny jednotlivých zpravodajů, ale i fungování a komunikace s redakcí domovskou v České republice.

Mezi dílčí výzkumné otázky zařadím vliv technického pokroku, který jistě za 18 let proběhl, a budu zkoumat jeho vliv na každodenní tvorbu zpravodajství. *Jaký vliv má technický pokrok vliv na každodenní práci zahraničního zpravodaje?*

Důležitým aspektem je samotná tvorba příspěvku/ reportáže. Zaměřím se na úkony a postupy, které zpravodaj koná při tvorbě zpráv a má je zažité. *Jaké jsou postupy při tvorbě reportáže? Jaké jsou postupy při výběru témat tehdy (1999-2004) a dnes?*

Odpovědi respondentů pak budou podrobeny analýze a interpretaci a budou zodpovězeny další dílčí výzkumné otázky jako: *Lze v rámci zvoleného časového úseku pozorovat vývojové tendence? Vyskytují se ve zvolených cyklech odlišnosti a jak se projevují?*

Otázky položené zpravodajům půjdou po linii stanovené v teoretické části práce, avšak nebudou shodné s výzkumnými otázkami.[15]

3.2. Kvalitativní výzkum

Výše vytyčeného cíle nejlépe dosáhnu aplikováním **kvalitativního výzkumu**. Vzhledem k tomu, že vybraný vzorek ke zpracování je velmi úzký, jakékoliv analytické zpracování dat by bylo nevhodné. Jelikož nepracujeme s „tvrdými“ daty, která jsou považována za přesná nebo vědecká, nevolím tedy kvantitativní přístup. Při práci s „měkkými“ daty, která jsou spíše citlivá, podrobná a kontextová, volím kvalitativní přístup. (Sedláková 2014: 151)

[15] Připravené otázky při kvalitativních rozhovorech nejsou shodné s výzkumnými otázkami. (Sedláková 2014:209)

Jan Hendl o kvalitativním výzkumníkovi říká, že *„…nesestavuje ze získaných dat skládanku, jejíž konečný tvar zná, spíše konstruuje obraz, který získává kontury v průběhu sběru a poznávání jeho částí. Výzkumník ve svém hledání významů a snaze pochopit aktuální dění vytváří podrobný popis toho, co pozoroval a zaznamenal. Snaží se nevynechat nic, co by mohlo pomoci vyjasnit situaci.“*[16]

K naplnění stanovených cílů dojde pomocí metody polostrukturovaných rozhovorů se zpravodaji a vedoucími zahraniční redakce.

3.3. Polostrukturovaný rozhovor jako metoda získávání dat

Renata Sedláková o výzkumném rozhovoru říká, že je to specifická, uměle navozená sociální situace, která vzniká na popud tazatele.[17] (Sedláková 2014: 208) Pomocí rozhovoru získáváme data o postojích, názorech, plánech apod. – tato data můžeme označit jako měkká (viz výše).

Vedení rozhovoru vyžaduje do vysoké míry rozvinuté komunikační dovednosti. *„Je potřeba se naučit vést rozhovor nejen po stránce obsahové, ale i z hlediska psychosociálního. Každý informant je individualitou a vyžaduje jiný přístup.“*[18]

Mnou zvolená forma **polostrukturovaného rozhovoru** umožňuje mít připravený soupis otázek, ale zároveň je možné další otázky doplnit nebo upravit na základě uvážení tazatele. Rozlišujeme tedy otázky primární, které jsou předem připravené, a sekundární, které vznikají během rozhovoru. Sedláková konstatuje, že tento typ rozhovoru bývá považován za optimální způsob získávání dat. (tamtéž: 211)[19]

Po realizaci rozhovorů přichází na řadu přepis odpovědí, během kterého je třeba výpovědi krátit, vynechat nadbytečné pasáže. Důležitost interpretace dat, která bude probíhat v praktické části, popisuje Hendl: „*Analýze vzniklého textu rozhovoru musí výzkumník věnovat hodně času, aby našel a utřídil jednotlivé typy informací.“* (Hendl 2016: 180)

[16] Hendl 2016: 48
[17] Dotazovaný se v případě kvalitativního šetření označuje jako informant nebo komunikační partner.
[18] Sedláková 2014: 208
[19] Odborníci ovšem upozorňují i na úskalí polostrukturovaného rozhovoru. Sedláková poznamenává, že se lidé obvykle v některých situacích snaží udělat lepšími, než ve skutečnosti jsou. Mluví se o tzv. efektu morčete nastává tehdy, když jsou si jednici vědomi, že jsou zkoumání. Mohou například formulovat své odpovědi tak, jak si myslí, že bude očekávána odpověď. (Sedláková 2014: 169)

3. Kontextová část

Pokud srovnáme česká média, Česká televize disponuje největší sítí zpravodajů, které má po celém světě. Abychom si mohli utvořit celkový obraz o fungování zahraničního zpravodajství v USA, je nezbytné zmínit, podle čeho jsou zpravodajové vybíráni. Vedle toho zmíním poslání ČT jako veřejnoprávní instituce. Vzhledem k tomu, že kontextová část je důležitá pro dokreslení problematiky zahraničních zpravodajů, jsou v ní použity i poznatky získané během rozhovorů.

3.1. Zahraniční zpravodajství České televize jako veřejnoprávní instituce

Podle Ministerstva kultury České republiky, které do své působnosti řadí média a audiovizi, mají veřejnoprávní média sloužit k plnění kulturních, společenských a sociálních potřeb společnosti – jednají a konají tedy ve prospěch veřejnosti.

Ministerstvo kultury dále definuje úděl veřejnoprávních médií takto: *„Média veřejné služby jsou ve vyspělých zemích považována za součást moderní společnosti. Úkoly médií veřejné služby jsou koncipovány na základě principu universality, tj. jednoho celkového poslání vůči celé společnosti určené k uspokojování individuálních zájmů. Za situace, kdy se trh poskytovatelů rychle fragmentuje, silné veřejnoprávní médium slouží jako referenční bod a prostředek sebeidentifikace pro občany celého státu. Za tím účelem se odvozuje legitimita potřeby držet krok s technologickým pokrokem.“*[20]

Zákon o České televizi 483/1997 Sb. mimo jiné v § 3, odstavci (1), písmenu d) a i) o zpravodajství říká, že Česká televize „*zřizuje síť vlastních zpravodajů*“ a *„poskytuje alespoň na jednom vysílaném programu 24hodinovou programovou službu, včetně aktuálního zpravodajství“.*[21]

Informace o zahraničních zpravodajích lze nalézt nejčastěji ve výročních zprávách nebo zprávách pro Radu ČT.[22] V těchto zprávách se dají nalézt mnohdy užitečné informace o tom, jak samotná ČT chápe a definuje své zahraniční zpravodajství. Pro účely mé práce je důležité vymezit si konkrétní pojetí zahraničního zpravodaje, se kterým míním pracovat. ČT v těchto

[20] www.mkcr.cz (dostupné z: https://www.mkcr.cz/verejnopravni-vysilani-489.html)
[21] www.ceskatelevize.cz (tamtéž)
[22] Bohužel jsou tyto zprávy značně nepodrobné a kusé. Do roku 2004 se informace o zahraničních zpravodajích takřka neobjevují, nebo je jim věnován jeden odstavec. Dalším zdrojem informací jsou pak zprávy pro Radu ČT o činnosti zahraničních zpravodajů, které jsou dohledatelné od roku 2007. Od roku 2013 se ovšem jejich podoba proměňuje a informací je méně.

výročních zprávách dělí své zahraniční zpravodaje na stálé, ad hoc a externí. První typ je jediný, se kterým budu v této práci nakládat.

Stálý zahraniční zpravodaj – tento zpravodaj je kmenovým zaměstnancem ČT, který je vysílán do států, aby pokryl aktuální agendu spojenou s danou geografickou oblastí. Podle zmíněně zprávy pro Radu ČT z roku 2013 „*... stálý zpravodaj není jen reportérem, ale také vedoucím střediska, účetním, dělá rešerše, je často také produkčním. Zastává tedy funkce, které jsou v pražském ústředí České televize svěřeny několika lidem.*“[23]

Tato citace naráží na to, že zahraniční zpravodaj musí ve svém působišti zastávat několik funkcí. Na následujícím schématu, které mi poskytl Michal Kubal, je znázorněno, které funkce to jsou.

Obrázek 1 – Funkce zahraničního zpravodaje, zdroj: Michal Kubal, vyňato z prezentace vytvořené za účelem přednášky na VŠE

Hospodaření

Výroční zprávy pro Radu ČT se shodují na faktu, že rozpočet zahraničního zpravodajství patří mezi finančně nejnáročnější složky rozpočtu redakce zpravodajství. Mezi důvody jmenují mimo jiné umístění zpravodajů do metropolí, kde jsou podmínky pro život zpravidla nákladnější. Do nákladu na provoz zahraničního zpravodaje musí počítat (vedle mezd) náklady

[23] www.ceskatelevize.cz (dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/405.pdf?v=1)

na bydlení, cestovné v rámci státu apod. Je samozřejmostí, že náklady na jednotlivé pobočky se liší. Podrobné údaje o nákladech na jednotlivé zahraniční pobočky jsou však dostupné pouze z let 2005–2008, novější nejsou k dispozici.

Konkrétní číslo nechtěl sdělit ani vedoucí redakce Michal Kubal, ale potvrdil, že Washingtonská pobočka patří mezi nejnákladnější. *„Je to dané řekněme spotřebním košem, jsou tam vysoké náklady na bydlení. Amerika je specifická i tím, že tam jsou velké náklady na cestování – po Evropě dojedete autem, v USA si musíte vzít letadlo.“* (Kubal 4)

Co se týče předmětu zkoumání této práce, Česká televize začala vysílat svého stálého zahraničního zpravodaje do Spojených států v roce 1999. Následující tabulka přehledně ukazuje jejich následné střídání.

1.	Petra Flanderková	1999-2003
2.	Roman Bradáč	2004-2008
3.	Michal Kubal	2008-2012
4.	Martin Řezníček	2013-2017
5.	David Mířejovský	2018 – doposud

Tabulka 1 – Přehled střídání zpravodajů v USA

3.1.1. Kritéria pro výběr zahraničního zpravodaje

Není pochyb o tom, že pro vykonávání zahraniční žurnalistiky je třeba mít určitě dovednosti a znalosti. Trampota však hovoří o tom, že pracovníky zpravodajství se stávají absolventi spektra různých oborů. *„Ačkoli její provádění* (žurnalistiky) *vyžaduje určitě schopnosti, jako je schopnost rychle vyhledávat, sbírat a zpracovávat informace, nevyžaduje žádné specifické oprávnění, licenci nebo atestaci. Ve většině demokratických mediálních systémů je práce v redakci zpravodajství otevřenou profesí, která nevyžaduje absolvování nějakého odborného vzdělání.“* (Trampota 2006: 49) Jeho slova potvrzuje to, že všichni respondenti mají vysokoškolské vzdělání získané na humanitních oborech ne však nutně z mediálních studií nebo žurnalistiky.

I přes to, že redaktor jak zahraniční, tak domácí nemusí mít specializované žurnalistické vzdělání, musí splňovat jednu podmínku – být dobrý a zkušený, s vlastní sítí nejrůznějších kontaktů. *„Největší devízou praktikujícího redaktora tak pro mediální organizaci není příslušné vzdělání, ale stává se jím jeho přístup k informačním zdrojům a bohaté spektrum osobních*

kontaktů z oblasti, kterou se zabývá." (Kepplinger In. Trampota 2006: 49) Slova teoretiků potvrdili oba vedoucí zahraniční redakce. „*Samozřejmě je tam profesní kvalita, ten člověk musí být na špičkové úrovni, musí být schopen natočit reportáž, odbavit živé vstupy a podobně. Potom je tam nějaké psychické vybavení, tzn. odolnost toho člověka. Musí vydržet ve stresu, umět se pohybovat v cizím prostředí, zároveň mít dostatečný odstup a posoudit důležitost určitých věcí, protože především na něm je, jaký bude obraz té dané země."* (Kubal 1) Důležitá je také znalost prostředí a zkušenosti ze zahraniční redakce. *„Musel mít něco odslouženo v zahraniční redakci, aby znal celý proces. Za druhé musel se nějak věnovat té oblasti, do které byl posléze vyslán. Neexistoval, že by tam šel někdo z domácí redakce. Museli dlouhodobě prokazovat, že o té oblasti něco vědí, to bylo klíčové."* (Bradáč 2)

Jedním z požadavků, které musí televizní zahraniční zpravodaj splňovat, je dobrá jazyková vybavenost. Všichni dotazovaní zpravodajové uměli v době nástupu anglicky víc než dobře. Podle názoru Romana Bradáče ale není jazyková znalost hlavní a nezbytné kritérium pro výběr zpravodaje. *„Já dodneška si myslím, že to není důležité. Nejsme diplomati. Spíš jsme s Markem* (Dobrovolným) *koukali na empatii, jestli je schopen kapírovat tu společnost."* (Bradáč 3)

3.1.2. Syndrom hostitelské země

Ve většině médií jsou zahraniční zpravodajové vysíláni do hostitelské země na čtyři až pět let. Tento cyklus se v celku pravidelně dodržoval i ve sledovaném období (1999–2017). Tento časový úsek má svůj důvod, protože po čase hrozí tzv. syndrom hostitelské země.

Zahraniční zpravodajové tento termín převzali ze slovníku diplomatů, proto teorie mluví o diplomatickém syndromu: zpravodaj se může začít chovat jako velvyslanec, který brání svou hostitelskou zemi, a upravuje například negativní mediální obraz, který země může mít v jeho domovských médiích.[24] (Terzis 2015: 102) Zpravodaj musí mít stále na paměti, že zpracovává reportáže pro svou domovskou stanici (ČT) a nedělá zpravodajství země hostitelské (USA).

Na důležitost pravidelného obměňování zpravodajů poukazuje i Martin Řezníček v rozhovoru pro ČT z ledna 2018. *„Určitou dobu trvá vybudovat si kontakty, pak je ale člověk zároveň vystaven něčemu, co diplomaté nazývají syndrom hostitelské země, to znamená, že*

[24] Vlastní překlad, originál: the FC may be affected by 'the diplomat syndrome': she or he may act as an ambassador defending his/her host country [France] and correcting negative and inaccurate French-bashing often read in the British press by editors at the headquarters (Terzis 2015: 102)

možná někdy začíná hostitelskou zemi hájit, místo toho, aby si udržoval odstup a v ten moment je potřeba toho člověka vyměnit," vysvětluje Řezníček.[25]

Michal Kubal uvedl, že se se syndromem hostitelské země nesetkal ani u sebe, ani u jiných zpravodajů. *„(...) posíláme tam profesionály, nejsou to lidi, kteří jsou v zahraničí poprvé. Speciálně americký post je post určený lidem, kteří mají dlouholeté zkušenosti se zahraničním zpravodajstvím, nebo je to už jejich několikátý post."* (Kubal 6)

[25] Po určité době hrozí syndrom hostitelské země, říká končící zpravodaj ČT ve Washingtonu Řezníček. In: ceskatelevize.cz [online]. 2.1. 2018 [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2349172-po-urcite-dobe-hrozi-syndrom-hostitelske-zeme-rika-koncici-zpravodaj-ct-ve-washingtonu

4. Analytická část

4.1. Výběr výzkumného vzorku

Za respondenty byli vybráni zahraniční zpravodajové ČT, kteří působili v USA v uplynulých letech. Petra Flanderková byla první stálou zpravodajkou ČT v USA vůbec a Martin Řezníček posledním, který ukončil celé své období. Proto rozdíl mezi jejich každodenní prací může být nejmarkantnější a následná interpretace a srovnání ukáže, jak moc se mediální rutiny proměnily za 19 let.

Pro úplné postihnutí problematiky byly rozhovory provedeny i s tehdejšími vedoucími zahraniční redakce – Romanem Bradáčem a Michalem Kubalem. V letech 1999–2001 byl vedoucím redakce Marek Dobrovolný[26], kterého nahradil na dva roky právě Bradáč. Vzhledem k tomu, že shodou okolností byli oba vedoucí redakce zároveň i zpravodaji ve Washingtonu, je některá čistě zpravodajská problematika doplněna i o jejich pohledy.

Celkem tedy proběhly čtyři rozhovory, z toho dva na pracovišti respondentů v budově zpravodajství České televize. Jeden proběhl na půdě Metropolitní univerzity Praha a poslední přes FaceTime[27]. Rozhovory byly provedeny v březnu 2018.

4.2. Mediální kariéra respondentů

Petra Flanderková

Studovala na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy, poslední ročník studia strávila v Nizozemsku a Dánsku, kde studovala obor Evropská žurnalistika. Po dokončení studia pracovala v The Prague Post jako researcher, do České televize nastoupila v roce 1993. Zpravodajkou ve Spojených státech byla v letech 1999-2003. Po návratu pracuje stále jako editorka hlavní zpravodajské relace Události. Současně moderuje pořady Evropské události, Mezi póly a Události týdne.

[26] Marek Dobrovolný působil jako vedoucí zahraničního oddělení, později jako šéfredaktor publicistiky ČT. Zemřel v roce 2001 na rakovinu, v posledních měsících byl zastupován Romanem Bradáčem, který po jeho smrti funkci přebral.
[27] FaceTime je služba od Apple, která zajišťuje hlasové hovory a video-hovory s jinými Apple zařízeními.

Martin Řezníček

Vystudoval masovou komunikaci se zaměřením na mezinárodní studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. V médiích působí od roku 1998. Od roku 2000 pracoval v Praze a Londýně v české redakci BBC, v roce 2006 nastoupil do České televize do zahraniční redakce, kterou později v letech 2008-2012 vedl. Od roku 2013 do roku 2017 byl zahraničním zpravodajem ČT v USA. V současné době působí jako moderátor a zástupce šéfredaktora zpravodajství ČT.

Michal Kubal

Studoval na Fakultě sociálních věd, od roku 1997 působil v ČT jako redaktor, později v roce 1999 nastoupil jako zahraniční reportér z válečných zón (Kosovo, Afghánistán, Irák, Sýrie). V letech 2003–2008 působil jako vedoucí zahraničního zpravodajství, odkud se přemístil do USA jako zahraniční zpravodaj. Po návratu působí jako moderátor a vedoucí zahraničního zpravodajství. Od ledna 2016 moderuje Události.

Roman Bradáč

Vystudoval kulturologii a historii na FF UK. Od roku 1994 nastoupil do ČT jako redaktor, později od roku 2002 jako šéf zahraničního zpravodajství. V letech 2003 až 2008 byl v USA jako zahraniční zpravodaj. Po návratu se stal ředitelem vnějších vztahů ČT a ředitelem zpravodajského kanálu ČT24. V roce 2011 kandidoval na generálního ředitele České televize, poté z ní odešel. Spolupracoval s TV Barrandov, kde pomáhal vytvořit zpravodajství. V současné době vyučuje na Metropolitní univerzitě v Praze a Vyšší odborné škole publicistiky.

4. 3. Mediální rutiny zahraničních zpravodajů ČT v USA a jejich proměny

V následující kapitole konfrontuji získané poznatky z rozhovorů s teoretickými východisky vytyčenými v kapitole 1. Postupně budou analyzovány procesy výběru témat, výběr informačních zdrojů, organizace práce v redakci a tvorba televizního mediálního obsahu. Zároveň budu na konci každé podkapitoly rekapitulovat, jaké změny v dané oblasti mediálních rutin nastaly v letech 1999-2017.

4.3.1. Proces výběru témat

Výběr témat

Redaktoři ve všech mediálních redakcích se stávají gatekeepery, rozhodují, co se dostane do vysílání. Zahraniční zpravodajství ze Spojených států často sahalo mimo jiné po tématech, která měla přesah do České republiky. *„Nemyslím jen krajany - Čechy v Americe, ale věci, které nás geopoliticky ovlivňovaly. Ale samozřejmě jsem chtěla těm divákům přiblížit to dění v Americe a to, co zajímá samotné Američany.“* (Flanderková 4) Řezníček shodně uvedl, že pokud má určitá zpráva český přesah, zvyšuje to pravděpodobnost, že se dostane do vysílání, ale nemusí tomu tak být vždy. Záleží to na mnoha faktorech. *„Je to vždycky nějaký soubor a souhra okolností, který jeden den může fungovat, ale o dva dny později už se do vysílání nedostane. Když se něco důležitého děje na domácí scéně, je těžší tam dostat zahraničí.“* (Řezníček 3)

Flanderková i Řezníček se shodují na tom, že převládala témata o vnitropolitické situaci v USA. *„(...) mezinárodní politika, dění okolo prezidentů, NATO, volby, invaze do Iráku. Tohle byla hlavní témata.“* (Flanderková 5). *„(...) ta politika se s nástupem Donalda Trumpa dostala neskutečně do popředí a téměř nezbýval čas na jiná témata.“* (Řezníček 17)

Dalo by se tedy říci, že ze zpravodajských hodnot převládají aktuálnost, novost, naléhavost, konflikt a jakási blízkost (v případě přesahu do ČR).

Fakt, že jsou zaměstnanci veřejnoprávní instituce, výběr témat do jisté míry ovlivňoval. „*Pokud bych byl zaměstnancem bulvárního deníku, je jasné, že by výběr témat byl úplně jiný. Veřejnoprávní televize už z toho zákonem daného poslání musí dbát na to, aby zpravodajství bylo co nejpestřejší.“* (Řezníček 5) Flanderková však dodává, že některá témata přímo vybízela, aby byla zpracována komerčně až bulvárně. Udává příklad aféry Clinton-Lewinská, která se

dala zpracovat jak veřejnoprávně, tak bulvárně: *„Ve své podstatě šlo o to, jestli prezident lhal, nebo nelhal před velkou porotou. A to je věc, která se týká ústavy, která je velmi závažná. Ale samozřejmě to jde divákovi podat tak, že sledujete, kde skončily potřísněné šaty – to ve veřejnoprávní televizi nejde.“* (Flanderková 6)

Schvalování témat

Témata se podle Řezníčka dají rozdělit na ta, která se pokrývat musí, a ta, o jejichž pokrývání se může diskutovat. *„U většiny věcí bylo jasné i mně i redakci v Praze, že to budeme pokrývat. Pak byly věci, které jsem zmínil u té konstelace, které byly na dohodě. Záleželo, jak se budou líbit editorovi v Praze.“* (Řezníček 4) *„Já si myslím, že tak 70 % bylo na tom, co já považuju za důležité, co si já vyberu. A třeba 30 % bylo na konzultaci nebo dokonce požadavku z Prahy.“* (Flanderková 7)

Hlavní slovo ve výběru témat měl teoreticky vedoucí zahraniční redakce, prakticky však výběr náležel samotnému zpravodaji. *„Teoreticky je systém velení nastaven tak, že to konečné slovo mám já. Praxe je ale taková, že tam venku nejsou naši podřízení, ale do jisté míry partneři. (...) Ze zkušenosti bych řekl, že do plánu, které přicházejí od zpravodajů, zasahujeme minimálně. Je to každodenní diskuze o tom, co je a není důležité.“* (Kubal 8) *„Ten poměr byl asi 2:1, nebo i 3:1 ve prospěch zpravodaje.“* (Bradáč 7)

Podle výpovědí obou zpravodajů a vedoucích rubrik se rutiny při výběru témat nijak radikálně nezměnily. Velká autonomie zpravodaje zůstala zachována během všech období. Jedinou proměnou je samotná politická nebo společenská situace ve Spojených státech. Zároveň mohu zmínit, že zahraniční zpravodajové nemají tak širokou paletu témat, ze které mohou vybírat například redaktoři domácí redakce. Zaměřují se na to nejdůležitější a nejzajímavější, co má velký dosah.

4. 3. 2. Výběr informačních zdrojů

Postavení českého média v zahraničí je často obtížné, podle respondentů postavení ČT v USA je přímo zanedbatelné. *„Američany většinou zajímají jen americká média, zahraniční pro ně nejsou atraktivní, protože nehrají pro jejich diváka, nemohou jim přinést body.“* (Flanderková 9) *„(...) když chcete s někým mluvit a řeknete, že jste z Czech TV, tak se vás*

zeptají, jakou televizi k nim jdete zkontrolovat.[28]*"* (Bradáč 6) I z těchto důvodů bylo velmi těžké vybudovat si vlastní síť spolehlivých zdrojů a kontaktů. *„(…) myslím, že tak první půl rok, rok trvalo, než jsem se skutečně cítil silný v kramflecích. Pak když se stala nějaká neočekávaná věc, tak jsem věděl, kam zavolat, komu nevolat, protože ten rozhovor nedá apod. Na začátku trvalo deset telefonátů, než jsem získal konkrétního člověka, na konci to už byly jeden nebo dva."* (Řezníček 6)

Pokud novinářské zdroje rozdělíme podle Leona Sigala na rutinní, neformální a iniciované, pak zahraniční zpravodajové pracují se všemi jmenovanými.

Rutinní zdroje

Pro obrazový materiál využívali oba zpravodajové agentury Reuters, CNN a APTN. Dále často zmiňují nezastupitelný podíl EBU[29]. *„Také jsme využívali služeb EBU, což je síť evropských veřejnoprávních stanic, která má smlouvu s například s americkou CBS, takže i jejich obrázky jsme mohli použít."* (Flanderková 8)

Co se týče obsahových zdrojů, zpravodajové pravidelně sledovali americké noviny, rozhlasové a televizní stanice, ze kterých čerpali inspiraci na témata. *„Byly to FOX, CNN, okrajově NBC, The New York Times, The Washington Post, Political, Los Angeles Times, občas jsem četl i místní deníky, protože ty nabízejí nejlepší příběhy lidí."* (Řezníček 7) Důležité je také využití oficiálních zdrojů americké vlády. *„Pak* (používáme) *oficiální databáze jako například ministerstva zahraničí, ke kterým je normálně přístup."*

Mezi rutinní zdroje řadí Sigal i tiskové konference a zprávy. Navštěvování tiskových konferencí například z Bílého domu však oba zpravodajové považují za zbytečné až nemožné. *„Na tiskové konference z Bílého domu se nedostanete, to musíte být akreditovaná a je třeba tam chodit každý den, na což není čas. Přednost tam mají samozřejmě americká média. Ale k informacím a tiskovým zprávám normálně přístup máte."* (Flanderková 8) *„Přirozeně nemá smysl jít do Bílého domů na tiskovou konferenci a natočit si jeden synchron. Pro nás má větší smysl domluvit si k tomu tématu někoho a na jeho příkladu ukázat, co se v tom Bílém domě probíralo."* (Řezníček 7)

[28] Mýlka vzniká ze záměny téměř totožné výslovnosti anglického „check" [t͡ʃɛk] – v překladu „zkontrolovat" a „czech" [tʃɛk]– v překladu „český".
[29] EBU – European Broadcasting Union, nebo česky EVU – Evropská vysílací unie je evropské sdružení především veřejnoprávních rozhlasových a veřejných stanic.

Ve Spojených státech fungovalo za časů první zpravodajky také centrum pro zahraniční novináře, které pomáhalo získávat zdroje a specialisty pro natočení materiálu. „(centrum pro zahraniční novináře) *organizuje besedy na různá témata, kde tihle specialisté jsou, a tam můžete klást otázky, nebo si dotočit rozhovory extra. Někdy pořádali výjezdy, které se týkaly určitých témat, pro víc televizí nebo médií.“* (Flanderková 9)

Neformální zdroje

V současné době podobná setkání zajišťuje také přímo vláda. *„Americká vláda velmi často nabízí své zaměstnance, experty, kteří většinou přes konferenční hovor, na který se připojíte, vysvětlují určitou problematiku. Podmínkou je, že nikdy neuvedete jejich jméno a nebudete je citovat.“* (Řezníček 7) Jde o velmi častou praxi a frekventovaný zdroj pro novináře, kterých bývají u těchto hovorů desítky, z nichž se jen velmi málo dostane ke kladení otázek. Z důvodu, že je zakázáno zdroje citovat, mohli bychom tato setkání považovat za neformální zdroj informací.

Iniciované zdroje

Samotné vyhledávání kontaktů a lidí na rozhovory považují všichni čtyři respondenti za klíčové a také z přidanou hodnotu zahraničního zpravodajství. *„Myslím, že naše přítomnost na místě má nějaký smysl, proto je logické, že bychom měli mít svého materiálu co nejvíce.“* (Řezníček 7) Michal Kubal mluví o tom, že čistě původní zpravodajství dělat nelze, protože žádná instituce není tak bohatá, aby mohla být všude, kde se něco děje. Říká však, že žádná z agentur nemůže poskytnout tak osobní a propracovaný pohled jako jeden ze zpravodajů. *„V okamžiku, kdy bychom měli čisté zpravodajství založené na agenturách a jejich informacích, tak to bude cesta zpět k oficiálnosti, vytratí se z toho život. My tam pošleme zkušeného reportéra a on je schopný z toho vytáhnout to zajímavé a také se na to dívá očima, kterými se na to později bude dívat český divák.“* (Kubal 15)

Velmi užitečné a důležité je mít vlastní kontakt nejen pro zisk informací, ale i dovysvětlení kontextu a lepší orientaci v určité problematice. *„Měl jsem jednoho známého prokurátora, který mi tyhle věci vysvětloval, ne že by mi přinášel věci ze zákulisí, ale spíš mě naváděl, jak se dostat legálně do právních spisů, ke kterým se z ČR dostat nemůžete. Zároveň mi osvětloval různé věci, zasvětil mě do jejich právního systému a já jsem pak byl schopen vychytat různé malé nuance složitých případů. Nikdy jsem ho necitoval.“* (Řezníček 8)

Americké politiky česká média většinou nezajímají, často zpravodaj využívá respondenty z jiných než politických sfér. *„Většinou skončíte u specialistů na univerzitách, odborníků na určité téma, nebo u nějakých think-tanků jako je Brookings. Často dlouho trvá, než se k někomu probojujete.“* (Flanderková 9)

Zahraniční zpravodaj si také může zaplatit služby tzv. fixerů[30]. Fixer je někdo, často místní novinář, koho si zahraniční zpravodaj může najmout, aby mu pomohl pokrýt příběh. Nejčastěji funguje jako překladatel a průvodce, pomáhá zajistit respondenty a zdroje na rozhovory, ke kterým by zpravodaj za normálních okolností neměl přístup. Petra Flanderková uvedla, že služeb fixerů nevyužívala. *„Za nás to tak nebylo, tehdy jsem fungovala jako taková polo-produkční.“* (Flanderková 3) Martin Řezníček fixery ve Spojených státech nevyužíval, tam shodně jako Flanderková zařizoval vše sám, spojil se s nimi za celé působení pouze dvakrát. *„Využil jsem jejich služeb jen na Kubě, kde jsme točili historickou návštěvu Barracka Obamy, a pak když zemřel Fidel Castro. Tam jsme potřebovali někoho, kdo zná místní prostředí a dokáže nás dostat k lidem, ke kterým bychom se sami nedostali. Jinak jsem si všechno zařizoval sám, byl jsem si sám sobě produkčním.“* (Řezníček 9)

Faktory rozhodující o využití zdroje

Podle Ganse o konečném využití zdroje rozhodují faktory jako spolehlivost, důvěryhodnost, autorita, produktivita zdroje, předchozí vhodnost nebo schopnost vyjadřování. Oba zpravodajové zmiňují za hlavní kritéria důvěryhodnost, autoritu a produktivitu zdroje. *„Myslím, že už to, že ti lidé působí na univerzitách nebo v think-tancích, je samo o sobě jistým znakem důvěryhodnosti a autority. Můžete také oslovit místní novináře, i když já osobně to moc nemám ráda. Ale pokud oslovíte někoho z The Washington Post, máte určitou záruku, že jeho informace budou kredibilní.“* (Flanderková 10) Důležitá je také produktivita zdroje. *„Dále musíte mít jistotu, že ten člověk má přístup k nějakým informacím, že vás jen nebalamutí. Že to není jen nějaký PR agent, co se vám snaží něco prodat.“* (Řezníček 8) Ten také zmiňuje, že nejde jen o to, že vy věříte zdroji, ale důležité je to i naopak. *„Je důležité, aby i on důvěřoval vám, a to trvá dlouho, je to nejobtížnější.“* (tamtéž)

Výběr informačních zdrojů se podle výpovědí obou respondentů příliš nezměnily. Oba potvrdili čtyři základní zdroje materiálu: EBU, APTN, Reuters a CNN. Každý z nich si pak

[30] Občas se vedle fixerů mluví o tzv. stringerech, což jsou většinou novináři na volné noze, které si médium najímá, aby pokryli zpravodajsky určitou oblast.

vytvořil svou vlastní síť kontaktů, se kterými pracoval. Kritéria pro jejich výběr však zůstala stejná po celých 18 let. Jedinou základní proměnou je pak technické vybavení, pomocí kterého zdroje a osoby mohli zajišťovat. *„Tehdy email i celkově počítače teprve začínaly, takže se vlastně skoro všechno dělalo po telefonu.“* (Flanderková 9)

4. 3. 3. Organizace práce v redakci

Redakci nebo spíše přesněji buňku zahraničního zpravodajství ve Washingtonu tvoří zpravodaj a kameraman. Česká televize od počátku působení v USA pronajímá pro zpravodaje jeden dům, ve kterém bydlí a zároveň pracuje. *„(…) kancelář je v domě, ve kterém bydlíte. Dole ve sklepě je studio, ze kterého se vstupuje, a pracovna. Ta hranice mezi osobním a pracovním životem se srazí na sedm schodů, které vedou ze sklepa nahoru do kuchyně.*[31]*“* (Kubal 11)

Komunikace s domovskou redakcí

Hlavní roli v komunikaci se zpravodajem hraje denní editor, který je s ním v kontaktu několikrát za den. *„Z jejich strany samozřejmě probíhá denní komunikace s denním editorem. Každý týden se střídá jeden editor, který hlídá dění v zahraničí. Hlídá, co se děje na ČT24, a především obstarává věci do Událostí. Tenhle ten člověk obstarává tu denní komunikaci se zpravodaji, co ten den dodávají něco do vysílání.“* (Kubal 9) Stejně to fungovalo i za působení Flanderkové. *„První na řadě při koordinaci je editor, denní služba.“* (Bradáč 8) Funkci denního editora zahraniční redakce v současné době zastává například právě Petra Flanderková.

Vedoucí zahraniční redakce je k dispozici neustále, řeší však často věci týkající se dlouhodobého plánování nebo krizových situací. *„Já do toho vstupuju, pokud je třeba rozhodnout něco, co se týká například výjezdů, dlouhodobějšího plánování nebo když se děje něco opravdu zásadního. Teď při krizi na Slovensku*[32] *jsme si s Lukášem Mathé volali i desetkrát denně. Také pokud je ten člověk ve složitější oblasti jako při hurikánech a podobně, když je v potenciálním ohrožení života, tak se snažím, aby se ten kontakt odehrával na denní bázi. Je důležité, abychom zareagovali co nejdříve, pokud by se nedej bože něco stalo.“* (Kubal 9) Roman Bradáč uvedl, že v době jeho působení byla role vedoucího redakce víceméně stejná.

[31] Společně s rodinným zázemím popisoval Michal Kubal i mentální rozpoložení zpravodaje. *„Ve chvíli, kdy je člověk tam venku, neexistuje volno. Mentálně jste pořád zpravodaj. Pořád musíte přemýšlet jako zpravodaj, i když nakupujete, jste s dětmi v parku. Pořád přemýšlíte, jak tu reportáž do zítřka zpracujete, co natočíte za týden, za měsíc, jestli máte všechno zařízené.“* (Kubal 11)

[32] Na konci února 2018 došlo k vraždě slovenského novináře Jana Kuciaka a jeho partnerky Martiny Kušnírové. V době dokončení této práce (duben 2018) stále není jasné, kdo za vraždami stojí. Napříč Slovenskem byly pořádány pietní akce a také demonstrace proti vedení státu. V následujících týdnech politická krize vyvrcholila a padla vláda Roberta Fica.

„Já jsem řešil jenom, když byl nějaký problém. (...). Ale minimálně jednou týdně jsme si zavolali: ‚Flando, co potřebuješ? To bylo dobré, to tak moc ne‘ a podobně. Já jsem byl ke zpravodajům v pozici manažera, bych řekl. Občas jsme ale samozřejmě řešili věci, které se týkaly bezprostředně vysílání.“ (Bradáč 8)

Plánování

Nezbytnou součástí zahraničního zpravodajství je důkladné plánování a rozvržení času. Běžně se práce zpravodaje plánuje na týden dopředu, zpravodajství z USA se však poslední rok a půl plánuje denně. *„My jsme dokonce od nástupu Donalda Trumpa přešli z týdenního plánování, které mají ostatní, na denní plánování. Stávalo se nám, že zpravodaj poslal týdenní plán a v pondělí jsme ten plán mohli zmačkat a zahodit. Prostě to dění je hektické.“* (Kubal 7) Dopodrobna popsal praktické plánování Řezníček. *„Vždy o víkendu jsem poslal plán na příští týden, co si myslím, že se musí natočit, co se mají rozhodnout oni, že se má natočit nebo ne, a napsal jsem, že bych rád natočil něco nadčasového jako to a to. To jsem poslal většinou v neděli večer a už v úterý to neplatilo, protože se začalo dít něco úplně jiného. Zároveň jsme vždycky ve čtvrtek posílali takový předběžný plán na ten další týden, aby si to editoři v Praze dokázali nějak poskládat dohromady. Pak jsem každý večer posílal plán na ten den následující.“* (Řezníček 11)

Uzávěrky a vliv časového posunu

Časový posun Washingtonu vzhledem k Praze je mínus 5 nebo 6 hodin. Jedná se tedy o tzv. záporný časový posun, který je pro práci zahraničního zpravodaje určitě nepohodlný. *„Ten posun západním směrem je nevýhodný. Vždycky jsem záviděl kolegům třeba z Moskvy. Ti měli oproti nám pohodu.“* (Bradáč 10) *„Ve chvíli, kdy vstanete, je tady poledne a máte nějakých šest hodin, abyste to zpracovala. To znamená, že sehnat nějaké vyjádření v ten den je prakticky nemožné. Tím pádem to vyžaduje důsledné plánování, předvídavost, do značné míry vlastní iniciativu.“* (Kubal 10)

Petra Flanderková působila ve Spojených státech před vznikem ČT24[33], proto ze zpravodajských pořadů přispívala do Událostí a Událostí, komentářů. Uzávěrka tedy vypadala následovně. *„Materiál musel být poslán kolem 12:30, aby se stihl zakomponovat do Událostí v 19:00. (...) po jedné hodině se pak připravovalo na Události, komentáře, které byly amerického času v 16:00.“* (Flanderková 12) To znamenalo, že musela vstávat velmi brzo

[33] ČT24 je kanál České televize, který se 24 hodin denně věnuje především zpravodajství. Vznikl v roce 2005.

a během dopoledne pracovat na aktualitách. Odpoledne pak byl prostor pro hledání nových témat, nebo předtáčení rozhovorů a jiných reportáží „do zásoby“.

Martin Řezníček oproti tomu přispíval do několika pořadů navíc. Uzávěrka do Událostí a Událostí, komentářů zůstala stejná jako u Flanderkové. Přibyl například Horizont ČT24. *„(…) vznikl nový pořad Horizont ČT24 a já jsem musel počítat s tím, že budu dělat vstupy několikrát do týdne i tam okolo 15:30 amerického času. Tím pádem odpoledne byl jen malý ostrůvek času, kdy jsem mohl natáčet nějaké téma, které se netýkalo toho dne. (…) Pak jsou tu věci nad rámec, věci do kontinuálního vysílání ČT24, kam jsem vstupoval velmi často, téměř denně, možná obden.“* (Řezníček 10, 11)

Hodnocení práce

Všichni čtyři respondenti shodně uvedli, že pokud byly nějaké výhrady nebo pochvaly směrem ke zpravodaji, řešilo se to ad hoc, a hodnocení nemělo žádný ustálený řád. *„V Praze to hodnocení Událostí probíhá ráno následujícího dne, takže tam, pokud měli nějaké připomínky, tak jsem se to většinou dozvěděl až den poté. Pokud šlo o něco mimořádného, to hodnocení většinou přišlo okamžitě.“* (Řezníček 12) *„Já myslím, že pokud tam byla nějaká výhrada, tak se to řešilo rovnou ten den. Tehdy bych řekla, že editor fungoval spíše jako prostředník mezi mnou a šéfem redakce.“* (Flanderková 15)

Michal Kubal k tématu hodnocení dodal, že i když je vedoucí redakce, nerad ostatní zpravodaje hodnotí jako své podřízené. *„Navzdory tomu, co jsem zažil a co všechno mám za sebou, tak je mi mnohdy trapně zavolat třeba Mirku Karasovi nebo Martinu Řezníčkovi a říct mu: ‚hele, dobrý stand-up jsi měl!‘ Náš vztah je už na jiné úrovni.“* (Kubal 13)

Co se týče porovnání organizace práce v redakci na počátku tisíciletí a nyní, největším proměnou prošla programová skladba samotné ČT ve vztahu k zahraničním zpravodajům. Přibyl hlavní zpravodajský kanál ČT24 i další pořady, což znamenalo velký růst počtu příspěvků a vstupů, který musí zpravodajové tvořit.

4. 3. 4. Tvorba televizního mediálního obsahu

Tvorba reportáže

Samotné vytváření reportáže v mnohém ovlivňuje časový posun, jak bylo zmíněno výše. Poté co zpravodaj ráno vstal a domluvil se s Prahou, co je třeba ten den pokrýt, začal pracovat.

„Pokud šlo o nějaké téma politické, které vyžadovalo jen vycházet z agenturních zdrojů, bylo to poměrně jednoduché. Sestavil jsem to dohromady, sepsal jsem tu reportáž, jeli jsme natočit nějaký stand-up a případně nějakého respondenta, pokud to šlo takhle narychlo domluvit.“ (Řezníček 10) V případě reportáží, které vyžadovaly původní zpracování, bylo třeba vyjet na celý den. *„Pokud se jelo natáčet mimo, byla to práce na celý den od brzkého rána do pozdního večera. Na hotel jsme se dostali večer, začali stříhat v 10-11, hotovo měli o půlnoci. Ráno se pak vstávalo zase v pět a jelo se na novo.“* (tamtéž)

V časové tísni se občas namluvil komentář do Prahy pouze telefonicky. *„Kolikrát se to řešilo i tak, že se do Prahy jen namlouval komentář do telefonu a oni si to v redakci pak pokryli obrázky, jak potřebovali. Na jednu stranu to bylo jednodušší, ale dneska už se taková věc vůbec nedělá.“* (Flanderková 12)

Střih a osoba kameramana

I přes to, že hlavní pozornost je v zahraničním zpravodajství upřena na osobu redaktora, kameraman plní nezastupitelnou úlohu. Je zodpovědný za technickou stránku věci. Střih reportáží v případě obou dotazovaných zpravodajů měl na starosti kameraman. *„Ale tím způsobem, že jsme seděli vždy vedle sebe. Já jsem většinou obrazovou podobu té reportáže měl v hlavě už předtím, než jsme sedli ke stříhání, protože jsem byl v 99 % případů s ním při natáčení.“* (Řezníček 13) O technické stránce střihu tehdy a dnes bude řeč později v kapitole 4. 5. 1. Ovšem i v roce 1999 střih prováděl výhradně kameraman. „*Konečná podoba byla na shodě obou. Co si budeme povídat, někdy si redaktor myslí, že něco bude vypadat dobře, ale ty technické věci nemusí vychytat. Takže to záleželo na konsenzu. Když jsem chtěla nějaké konkrétní obrázky, tak jsem si o ně řekla. Ale aby to navazovalo, to bylo na něm.“* (Flanderková 17)

Klíčová je spolupráce s konkrétním kameramanem. *„Ta spolupráce s jedním kameramanem je velmi důležitá, protože on už vás potom zná, už ví, jaký máte styl, preference. Samozřejmě zachovává základní principy obrazové skladby. Někdy už mu některé věci nemusíte explicitně říkat. Navíc když napíšete ten text, tak mu tu práci uzamknete, takže on už je veden k tomu tam dát ty konkrétní záběry.“* (Řezníček 13)

Po samotném střihu si reportáž oba členové týmu prohlédnou ještě dvakrát nebo třikrát, aby vychytali chyby, a hotová se odesílá do Prahy. Do odeslané a hotové reportáže už editor v Praze nezasahuje. Jedinou úpravou, která může být občas vyžadována, bylo zkrácení reportáže, protože pro ni celou nebylo dostatek místa ve vysílání. *„Spíš probíhala nějaká*

komunikace předtím během její tvorby. Mělo by vždy platit, že ten produkt, který reportér společně s kameramanem odevzdá, je ten, který se odvysílá." (Řezníček 14)

Tvorba do pořadů jiných žánrů

Vzhledem k tomu, že za působení Petry Flanderkové neexistovala ČT24, jak bylo výše zmíněno, zpravodajka přiznává, že nebyla tolik vytížená, jako by tomu bylo teď. To jí i Romanu Bradáčovi dalo prostor natáčet pro Objektiv[34]. *„Jednoduše jste si na týden odjela a z Prahy vás neotravovali ničím jiným. Natočila jste pět reportáží pro Objektiv."* (Flanderková 19) Řezníček přiznává, že za jeho působení se do Objektivu natáčelo minimálně. *„My jsme se soustředili spíše na tu zpravodajskou část, v posledním roce a půl už nešlo natáčet skoro nic mimo, protože ta politika se s nástupem Donalda Trumpa dostala neskutečně do popředí a téměř nezbýval čas na jiná témata. Možná tohohle trochu lituju, že se mi nepodařilo v posledním roce a půl natáčet víc apolitická témata."* (Řezníček 17)

Produktivita zpravodaje

Být zahraničním zpravodajem je považováno za velký úspěch na poli zahraniční žurnalistiky. Respondenti mluví o této zkušenosti jako o té nejcennější. Zároveň je ale třeba zdůraznit, že záleží na konkrétním novináři, jak s daným časem naloží. *„Ta léta, která strávíte venku, jsou ta nejlepší, která můžete v novinářské kariéře zažít. Ve chvíli, kdy to tam proflákáte, je to jen vaše vlastní chyba. Dřív nebo později se na to přijde, to vidíte, že nějaký z těch postů není tak dobrý, jako ostatní. Lidi se srovnávají mezi sebou."* (Kubal 14)

Všichni zpravodajové i vedoucí redakce popírají, že by byl určen počet příspěvků, který musí za nějaké časové období natočit. *„Ale je pravda, že jsem si vedla takovou soukromou evidenci, a ty reportáže byly tak tři týdně. Telefony a komentáře po telefonu nepočítám, těch bylo mnoho."* (Flanderková 18) *„Do Událostí jsme odevzdávali možná tři čtyři týdně, k tomu živé vstupy, reportáže do Horizontu, rozhovory a tak dále. V období voleb jsme měli i několik reportáží denně."* (Řezníček 16)

[34] Objektiv je cestovatelský pořad České televize, jde o nejstarší pořad svého druhu v českém prostředí, první díly byly vysílány v roce 1987.

4. 4. Nové trendy v médiích a jejich vliv na zahraniční zpravodajství

4. 4. 1. Technický pokrok

Technický pokrok a nástup internetu společně se sociálními sítěmi ovlivnili životy většiny z nás. Životy a práci zahraničních zpravodajů ještě mnohem více. V této části budeme narážet na nejvíce odlišností v rutinách zpravodajů.

Střih reportáží

V období Petry Flanderkové byl internet a počítače pro denní použití teprve na vzestupu. *„Tady jsme naráželi na technické obtíže, protože jsme pracovali s nelineárním střihem, což znamená, že jsme stříhali na kazetách, a to trvalo hodně dlouho. Jednu věc jsme stříhali třeba i hodinu a půl. Dneska je ta technologie úplně někde jinde, tehdy pokud jste někde udělala chybu, nebo chtěla něco smazat, musela jste mazat až do té chyby a pak to zase naskládat zpátky.“* (Flanderková 12)

V současné době je možné stříhat téměř kdekoliv pomocí notebooku. *„Člověk stříhá na parkovištích, někdy i za jízdy.“* (Řezníček 10)

Přenos reportáží

V případě přenosu reportáží došlo v práci zahraničních zpravodajů k největším změnám. *„Tehdy jsme jezdili s velkým kufrem, ve kterém se stříhalo, s velkou kamerou, s obrovskou kazetou, na kterou se vešlo jen 30 minut. Teď jezdíme s tímhle (ukazuje krabičku velkou jako mobilní telefon), vejde se na to 90 minut v HD, máme maličkou kameru a notebook. Připojíme se kdykoliv.“* (Kubal 16)

V případě přenosů reportáží musela jak Flanderková, tak i Bradáč využívat většinou služeb Eurovize (EBU) a jejich satelitního spojení. *„Když jste tedy posílala příspěvek, tak v těch spřátelených nebo domluvených zařízeních* (EBU) *se sestříhala reportáž, v první fázi tehdy normálně analogově. Pak se ta kazeta strčila do nějakého stroje a pro mě neznámým způsobem to vylezlo v Praze. Jediné, co musel ten redaktor udělat, bylo vzít telefon a kontrolovat, jestli to do té Prahy došlo v pořádku.“* (Bradáč 14)

U živých vstupů byla situace trošku jiná a v mnohém zajímavější. Znova se používaly satelitní přenosy EBU nebo APTN. *„(...) pro živý vstup jste si musela zarezervovat ten časový*

slot. Na začátek Událostí například okolo 19:10 jste přišla fyzicky na to místo, kde ten satelitní vůz nebo kancelář byla, tam Vás posadili před kameru, dostala jste ucho a propojilo se to pomocí telefonu, na který se volalo z Prahy. Tam se to propojilo, slyšíte vysílání, odříkáte si to svoje a zase jedete zpátky." (Flanderková 20) *„Od produkce jste dostala adresu, nebo kontaktní telefonní číslo, a musela jste to číslo najít. Ve Washingtonu to bylo normálně studio EBU, v New Yorku v budově CBS, která je smluvně domluvená s EBU. Člověk přišel, ohlásil se, vzala si ho jejich produkční a vedli vás."* (Bradáč 14)

Současná situace se vlivem internetu velmi proměnila. *„Ta technika se celkově neskutečně posunula dopředu, dají se dělat vstupy přes Skype TX, což je ta profesionálnější verze Skypu."* (Řezníček 10) Pokud šlo o důležité živé vstupy, které vyžadovaly kvalitu obrazu i zvuku, zachovala se však technologie satelitní. „*Když jsme ale dělali živý vstup do Událostí, tak jsme šli do kanceláří EBU, nedělali jsme ho z domova."* (Řezníček 10) Z pozice editorky Událostí popisuje situaci i Flanderková, *„Dodneška tyhle agentury* (EBU, APTN) *fungují, ale televize už mají mnohdy své vlastní, jiné vybavení. Často to ale není tak kvalitní, při velké koncentraci médií například Skype X vypadává, zrní to, seká se. Pokud vám o to hodně jde, i dnes si můžete zamluvit vysílání přes satelit."* (Flanderková 20)

Velké rozdíly jsou v cenách služeb, kdy satelitní spojení je mnohonásobně dražší než internetové. *„Je možnost využívat tzv. batoh, což je kombinace sim karet, které se připojí jen na kameru a můžete vysílat opravdu kdykoliv a odkud chcete. A v podstatě zadarmo, jen platíte data, která tak drahá nejsou. Je pravda, že z hlediska televize, je to občas risk. Pokud nemáte prioritní kartu, což ne vždycky v zahraničí jde, tak v okamžiku, kdy je nashromážděna spousta novinářů vedle sebe, co používají stejnou technologii, tak je to riskantní."* (Kubal 16)

4. 4. 2. Infotainment

Názory zpravodajů na infotainment se různí. Faktem ovšem zůstává, že se zpravodajství nejen zahraniční jeho vlivem proměnilo.

Flanderková říká, že během jejího působení žádné požadavky na podání reportáže jednodušeji nebo zábavněji nebyly. *„Myslím, že za mě ne. Takové trendy a požadavky nebyly. (…) Tehdy to bylo dost konzervativní."* (Flanderková 22) Vlivem faktu, že Roman Bradáč není v současné době zaměstnancem České televize, je v názorech na ČT a infotainment více přísný. *„Obecně proti infotainmentu nic nemám, ale nesmí to být trapný infotainment, jako například koukejte, v mrazu mrzne voda. (…) Já chápu, že některé věci jsou moderní a musí se to posunout*

dopředu. Ale ČT je pořád chráněná dílna, nemusí se rvát nutně o toho diváka infotainmentovými prostředky.“ (Bradáč 15, 16)

Objevuje se také myšlenka o velmi tenké hranici mezi infotainmentem a srozumitelném formálním zpracování. *„Já vždycky říkám, že neexistuje neveřejnoprávní téma, existuje jen neveřejnoprávní zpracování. Můžu zpracovat americké volby jako čirou zábavu, což jsem taky jednou udělal, kdy jsem si vzal postavičky Romneyho a Obamy a na nich jsem ilustroval, jak to funguje. (...) Otázkou je, jestli je tohle infotainment, nebo srozumitelné zpracování problematiky.*[35]“ (Kubal 17) Co se týče obsahu reportáží, v současné době se tematická skladba tvoří podle toho, jestli má téma určitý přesah. *„Nehrajeme primárně věci, které se týkají hvězd šoubyznysu, pokud to nemá nějaký širší přesah jako MeToo*[36]*, které má nějaký celospolečenský přesah.“* (tamtéž)

O změně za posledních 20 let mluví Kubal jako o posunu k normálnosti. *„Změnil se styl, přístup k tématům, změnil se výběr témat, ale myslím si, že se prostě zpravodajství posunulo směrem k normálnosti. Předtím to bylo hrozně kožené a příliš uniformované a oficiální. Teď se snažíme dotýkat témat, které rezonují v obyčejných životech. (...) Ani bych tomu neříkal infotainment. Jen přinášet témata, která jsou podstatná.“* (Kubal 18)

Podle Řezníčka odlehčené zprávy mají ve zpravodajství své místo. *„Úplně upřímně já si myslím, že zprávy apolitické, odlehčené patří do zpravodajství. Myslím, že mnohdy dokážou danou zemi přiblížit mnohem více než nějaká suchá politická zpráva. Záleží na tom, jak se to zpracuje. (...) Každý to dělá trošku jinak. Pokud se někdo začne vymykat, začne používat příliš mnoho adjektiv, květnatého jazyka, který odvádí pozornost od obrazové stránky, tak je to špatně.“* (Řezníček 19, 20)

On sám však nemyslí, že by mu někdo z redakce nařídil, aby reportáž podal více infotainmentově. *„Spíš mi řekli, tohle to téma zkus udělat spíš lehčím perem než nějak*

[35] Kubal také porovnával dopad Událostí a Horizontu ČT24. *„Samozřejmě že když se na Události dívá někdy až milion, milion a půl diváků, je to jiné složení, než které má Horizont ČT24, který sleduje 80–150 tisíc lidí. Ti lidi si ho cíleně vyhledávají, my si tam můžeme dovolit témata, která by v Událostech neměla šanci. Oni nám přijdou naproti a my jim taky musíme v něčem přijít naproti. Ve stylu zpracování, do jaké hloubky jdeme, jaká témata přinášíme, jaký je podíl zahraničí. Všechny tyhle věci nějakým způsobem v tom hrají roli.*
Na druhou stranu si myslím, že ty zahraniční věci, které se dostanou do Událostí mají větší dopad než ty několikaminutové analýzy, které odehrajeme „pro svou vlastní radost“ v Horizontu. Já mám teda radost z obojího. Musím ale říct, že je větší intelektuální výzva zpracovat téma do Událostí pro toho většinového diváka než udělat to pro lidi, které potkáváte ve svém okruhu, které to zajímá.“ (Kubal 19)

[36] Hnutí s hashtagem #MeToo (v překladu „já také“) se rozšířilo po skandálu amerického filmového producenta Harveyho Weinsteina, kterého několik žen obvinilo ze sexuálního obtěžování. Rozjela se masová kampaň na sociálních sítích, kde se lidé svěřovali s vlastními příběhy, v kterých se setkali se sexuálním obtěžováním či napadením.

analyticky. Většinou jsme se domlouvali na formátu. (…) To je důležité, aby editor řekl, jak si to představuje on. Kdyby každá reportáž vypadala stejně, nedalo by se na to dívat. (Řezníček 20)

Role stand-upu

Stand-up je v současné době všeobecně považován za nezbytnou součást reportáže. Jeho role se však během let proměnila. *„Za mě to určitě bylo tak, že byl jeden stand-up v reportáži a většinou se dával na konec. Málokdy to bylo uprostřed. Byl každopádně statický, nebyla to chůze od něčeho k něčemu, neukazovalo se na objekty a podobně. Myslím, že za mě ten nástroj stand-up neměl zdaleka takovou roli, jako má dnes."* (Flanderková 23) Bradáč je v hodnocení stand-upů kritický. *„Když jsem šéfoval celému zpravodajství, tak veškeré tyto stand-upy, nebo spíš walk-upy byly zakázané. Samozřejmě pokud máte výstavu obrazů Jana Zrzavého a ten redaktor s kamerou jde kolem obrazů, tak to není samoúčelné. Ale takové to schovám se na ministerstvu vnitra za dveře a začnu něco říkat a vylezu ven, co to je?"* (Bradáč 16)

Opačný názor zastává Kubal i Řezníček, kteří považují stand-upy za nedílnou součást reportáže, která přibližuje naše zpravodajství anglosaskému typu. *„Při mnoha tématech to funguje tak, že ten člověk tam funguje jako očitý svědek toho, co se tam děje. Jako například Martinova* (Řezníčkova) *reportáž o hurikánu a jeho vlající stand-upy. Dlouho jsme se o tom bavili, byla spousta lidí, kteří nám to vyčítali. Ale myslím si, že pokud se kdokoliv podívá na to, jak fungují třeba anglosaská média, tak tam je to ještě mnohem dál. Pro mě je stand-up organická součást dané reportáže. Pokud by někdo odevzdal reportáž bez něho, vrátil bych mu ji."* (Kubal 20) Řezníček vyzdvihuje stand-up osobitější vyjádření reportáže. *„Myslím, že to je věc, která by měla být v tom vysílání, ale neměla by tam být příliš. Dokáže to okořenit, ukázat jiný přístup. Možná trochu osobnější, který je v Americe daleko víc preferovaný než v Británii nebo kontinentálních zemích, nebo u nás. Takhle osobnější reportáž*[37] *z toho zbytku, řekněme šedivějšího, vyčnívá. Člověk do toho dává kus sebe, svůj pohled, nemyslím hodnotící, ale že tam byl, a ukazuje, co zažil."* (Řezníček 21)

[37] Martin Řezníček zmiňuje i jeden konkrétní příklad osobité reportáže se stand-upem. *„My jsme natáčeli na Floridě po hurikánu. Přijeli jsme na místo, kde to vypadalo jako po výbuchu a najednou jsem na zemi u nějakého vyskleného fastfoodu, kde byl neskutečný nepořádek a popadané stromy, našel fotoalbum s fotkama dětí a tak dále. Jako první vás napadne, jaký příběh se za tím skrývá, komu to album patří. Tak jsem procházel po chodníku, listoval jsem albem, ukazoval jsem ty fotky na kameru. Byl to příběh, který jsem neznal, ale už to, že se vaše osobní věci dostanou takhle na ulici, dokazuje, jak silný ten hurikán byl."* (Řezníček 21)

Závěr

Zahraniční zpravodajství je velmi specifická oblast novinářského povolání, která vyžaduje vysokou míru profesionality, důkladnou znalost nejrůznějších problematik a také stoprocentní nasazení. Tato práce si dala za úkol poodhalit každodenní postupy práce zahraničních zpravodajů České televize ve Spojených státech. Cílem bylo tedy objasnit, jak vypadají mediální rutiny práce televizních zpravodajů ČT v USA a co se změnilo v jejich práci za 18 let sledovaného období. Tohoto cíle bylo dosaženo kvalitativním dotazováním – metodou polostrukturovaných rozhovorů se samotnými zpravodaji a vedoucími zahraniční rubriky.

Hlavní výzkumná otázka zněla: *Jaké jsou mediální rutiny práce televizního zahraničního zpravodaje ČT v USA?* Odpověď na tuto otázku nám poskytly odpovědi respondentů.

Zahraniční zpravodaj si zachovává ve výběru témat velkou autonomii, vše bylo založeno na principu diskuze s denním editorem v České republice. Přibližně dvě třetiny témat si tak vymýšleli sami zpravodajové, zbytek byl na konzultaci nebo požadavku z Prahy. Často natáčeli o něčem, co mělo přesah do České republiky. Ani to však nebylo zárukou, že se zpráva dostane ten den do vysílání. Stále záleželo na tom, co se děje v České republice na domácí scéně. Důležité pro zpravodaje byla aktuálnost, novost, naléhavost, konflikt nebo blízkost tématu k ČR. Tematicky převládala témata z vnitropolitické situaci ve Spojených státech, po nástupu Donalda Trumpa do prezidentského křesla se politika dostala do popředí ještě mnohem více.

Postavení České televize je v americkém mediálním prostoru zanedbatelné. Politici nemají zájem s českými médii mluvit, protože jim to nemůže přinést žádné plusové body u amerických občanů. I z těchto důvodů bylo získávání zdrojů a respondentů do reportáží poměrně obtížné. Samotné vytvoření sítě kontaktů trvá až jeden rok.

Zpravodajové pracují se čtyřmi základními obrazovými zdroji – Reuters, CNN, APTN a EBU. Co se týče obsahových zdrojů, čerpali především z předních, ale i lokálních amerických médií. Navštěvovat tiskové konference Bílého domu, na které je poměrně obtížné se akreditovat, je pro zpravodaje ČT zbytečné. Mezi další zdroje patřila neformální setkání organizované americkou vládou s experty na danou problematiku. Zpravodaj si také může zaplatit služby tzv. fixerů – místních novinářů, kteří pomáhají s pokrytím příběhu. Mezi nejdůležitější kritéria jejich výběru patřila důvěryhodnost, autorita a produktivita zdroje.

Redakci přímo ve Spojených státech tvořil redaktor a kameraman, zpravodajové po celých 18 let bydlí v jednom domě, který pronajímá Česká televize. S domovskou redakcí byl zpravodaj v každodenním pravidelném kontaktu, ať už s denním editorem nebo vedoucím zahraniční redakce. Základem práce je důkladné plánování, které se v posledních letech vlivem politických i společenských událostí změnilo z týdenního na denní. Největším rozdílem mezi prací jednotlivých zpravodajů je, že vznikl hlavní zpravodajský kanál ČT24 a další pořady zaměřené na zahraničí. To samozřejmě zapříčinilo nárůst objemu práce.

Na samotné tvorbě reportáží měl velkou zásluhu kameraman, který v obou případech prováděl střih reportáží a zajišťoval celkovou technickou stránku pobytu. Velký vliv na tvorbu měl záporný časový posun, který je mínus 5 nebo 6 hodin. Ráno bylo potřeba vstát velmi brzo, spojit se s Prahou a začít ihned pracovat na aktualitách, protože hlavní zpravodajská relace má uzávěrku 12:30 washingtonského času. V 16:00 měl uzávěrku pořad Události, komentáře, v pozdějších letech také Horizont ČT24. Proto zůstávalo jen malé časové okno, během kterého se mohlo natáčet něco na další dny.

Největší rozdíly mezi rutinami zpravodajů nacházíme v technické stránce tvorby. Na počátku tisíciletí se stříhalo na kazetách a střih trval velmi dlouho. V současné době lze stříhat jednoduše na notebooku téměř kdykoliv a kdekoliv. Největší změny nastaly v přenosu reportáží a živých vstupů. Zanechalo se drahých satelitních přenosů a mnohem více se využívá internetu. Na počátku sledovaného období bylo pro přenos reportáže nutné využít satelitních služeb EBU nebo APTN. Živé vstupy se realizovaly také pomocí satelitních přenosů těchto agentur tím způsobem, že zpravodaj došel na smluvené místo a tam ho propojili s Prahou. V dnešní době se dají živé vstupy realizovat v domě zpravodaje dokonce i přes technologii Skype TX. Pokud však jde o důležitý vstup do hlavní zpravodajské relace, nebo hrozí vysoká koncentrace novinářů na jednom místě, stále se využívá satelitních přenosů.

Dalším fenoménem, který ovlivnil zahraniční zpravodajství, je infotainment. Názory zpravodajů se však na tuto problematiku různí. Faktem zůstává, že v dobách začátku zpravodajství v USA byly reportáže více konzervativní, a požadavky na zábavné podání nebyly. Stand-upy považují zpravodajové za jakýsi podpis reportéra, který vytváří osobitější reportáž. Proměny tematické skladby vlivem infotainmentu může být námět na další zkoumání například pomocí obsahové analýzy.

Před samotným zahájením výzkumu jsem předpokládala, že odpověď na dílčí otázku *‚Vyskytují se ve zvolených cyklech odlišnosti a jak se projevují?‘* bude jednoznačnější a proměn

a rozdílů mezi rutinami a prací zpravodajů bude více. Dá se však říct, že ze strany diváka, který vidí pouze výsledek, se změny zdají být mnohem markantnější. Základní postupy práce však zůstávají velmi podobné. Největší proměny jsou proto logicky znatelné v technických postupech a nových trendech jako je infotainment.

Seznam literatury

BURNS, Lynette Sheridan. Žurnalistika. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2004, 186 s. ISBN 8071788716.

ČUŘÍK, Jaroslav a Rudolf BURGR. Nové trendy v médiích. I, Online a tištěná média. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 239 s. ISBN 978-80-210-5825-5.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015, 390 s. ISBN 978-80-262-0743-6.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. Masová média. Praha: Portál, 2009, 413 s. ISBN 9788073674663.

KLIMEŠ, David. Jak zábavné je informovat: infotainment, čili, infozábava v teorii, praxi a českém kontextu. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, 118 s. ISBN 978-80-246-2973-5.

KUNCZIK, Michael. Základy masové komunikace. Přeložil Štěpánka KUDRNÁČOVÁ, přeložil Milan ŠMÍD. Praha: Karolinum, 1995, 307 s. ISBN 807184134X.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. 4., rozš. a přeprac. vyd. Přeložil Hana ANTONÍNOVÁ. Praha: Portál, 2009, 639 s. ISBN 978-80-7367-574-5.

MOTAL, Jan a Milan FRIDRICH. Nové trendy v médiích. II, Rozhlas a televize. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 223 s. ISBN 978-80-210-5826-2.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3., rozš. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2007, 263 s. ISBN 9788072772667.

OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství v médiích. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 144 s. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství v médiích. Praha: Karolinum, 2001, 155 s. ISBN 8024602482.

RUß-MOHL, Stephan a Hana BAKIČOVÁ. Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou. Praha: Grada Publishing, 2005, 292 s., [24] s. obr. příl. ISBN 8024701588.

SAMBROOK, Richard. Are foreign correspondents redundant?: the changing face of international news. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford, 2010. RISJ challenges. ISBN 1907384006.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014, 539 s., [4] s. obr. příl. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

SHOEMAKEROVÁ, Pamela J a Stephen D REESE. Mediating the message: theories of influences on mass media content. 2nd ed. White Plains, N.Y.: Longman, c1996, xiv, 313 p. ISBN08-013-1251-5.

STEPP, Carl Sessions. Editing for today's newsroom: a guide for success in a changing profession. 2nd ed. New York: Routledge, 2008. ISBN 1410616029.

TERZIS, Georgios. Mapping foreign correspondence in Europe. New York: Routledge, 2015.

TRAMPOTA, Tomáš. Zpravodajství. Praha: Portál, 2006, 191 s. ISBN 8073670968.

Zvůle médií: stati k novinářské teorii a praxi. Praha: Hermés, 2006. ISBN 9788090385207.

Online zdroje:

Po určité době hrozí syndrom hostitelské země, říká končící zpravodaj ČT ve Washingtonu Řezníček. In: ceskatelevize.cz [online]. 2.1. 2018 [cit. 27.03.2018]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2349172-po-urcite-dobe-hrozi-syndrom-hostitelske-zeme-rika-koncici-zpravodaj-ct-ve-washingtonu

MINISTERSTVO KULTURY ČR. Mkcr.cz. [online] [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/verejnopravni-vysilani-489.html

ČESKÁ TELEVIZE. ceskatelevize.cz. [online] [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/document/405.pdf?v=1

ČESKÁ TELEVIZE. ceskatelevize.cz. [online] [cit. 20. 2. 2018]. Dostupné z: http://img.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi-2017.pdf?verze=2018-01-25-10:05:09&_ga=2.154097851.221623272.1516810301-787627248.1516810300

Seznam zkratek

ČT – Česká televize
USA – United States of America (Spojené státy americké)
EBU – European Broadcasting Union (evropské sdružení veřejnoprávních televizí)

Přílohy

Tabulka č. 2: Návod k rozhovoru – zahraniční zpravodaj

Obecné informace
Syndrom hostitelské země
Úroveň angličtiny
Vzdělání
Proces výběru témat
Výběr témat, kritéria pro jejich výběr
Ovlivnění výběru faktem, že je zaměstnanec veřejnoprávní televize
Kdo schvaloval/ konzultoval témata
Poměr zpráv světového významu vs. těch, které se dotýkají ČR
Výběr informačních zdrojů
Nejčastější zdroje informací, nápady na reportáže
Vlastní síť kontaktů
Kritéria zdroje
Organizace práce v redakci
Běžný pracovní den a vliv časového posunu
Porady s ČR
Uzávěrka
Hodnocení práce
Tvorba televizního mediálního obsahu
Střih reportáže
Hlavní slovo na konečnou podobu
Určený počet příspěvků
Rozdíly mezi tvorbou do jiných pořadů než Událostí
Nové trendy v médiích
Technika přenosu pro reportáž/ živý vstup
Požadavek na podávání informací zábavněji
Poměr soft news
Stand-upy jako prvek dramatizace
Infotainment

Tabulka č. 3: Návod k rozhovoru: vedoucí zahraniční redakce

Výběr a pobyt zpravodaje
Kritéria pro výběr zahraničního zpravodaje
Kdo rozhoduje o vyslání zpravodaje
Prodloužení/ zkrácení kontraktu (syndrom hostitelské země)
Hospodaření
Výdaje na pobočku ve Washingtonu
Proces výběru témat
Kdo určuje témata reportáží zpravodajů
Schvalování témat
Organizace práce v redakci
Frekvence kontaktu se zpravodaji
Jakým technickým způsobem pobíhá kontakt
Vliv časového posunu na komunikaci
Porady
Uzávěrka
Hodnocení práce
Tvorba televizního mediálního obsahu
Hlavní slovo na konečnou podobu reportáže
Určený počet příspěvků
Nové trendy v médiích
Technika přenosu pro reportáž/ živý vstup
Stand-upy jako prvek dramatizace
Infotainment

Polostrukturované rozhovory s respondenty

Rozhovor č.1 – Petra Flanderková

1. Jaké faktory, podle vašeho názoru, hrály roli v tom, že jste byla vybrána za první zahraniční zpravodajku v USA?

V té době v Americe žádný stálý zahraniční zpravodaj nebyl, ale ta situace, ve které se nacházela Česká republika, tomu nahrávala. Ucházeli jsme se o členství v NATO a celkově se tam hodně jezdilo. Pak začala aféra Clinton-Lewinská, která se hodně zpravodajsky pokrývala. Těch cest přibývalo a já jsem v té době uměla pravděpodobně nejlépe anglicky a té oblasti jsem se věnovala. Postupně jsem tam jezdila víc a víc, až se ukázalo, že bude dobré tam zřídit zpravodajský post pro potřeby televize. To celé mohlo trvat asi rok a půl. Post se otevřel v červenci roku 1999.

2. Jaká byla vaše úroveň angličtiny při nástupu?

Já jsem studovala už základní jazykovou školu, později jsem studovala Evropskou žurnalistiku v Holandsku a Dánsku. Takže ta úroveň byla, myslím, dobrá. Na tu dobu určitě nejlepší, co v redakci byla. Nevím, jestli to byl jediný z faktorů, ale určitě to tomu hodně pomohlo.

3. Kdo tvořil tým buňky zahraničního zpravodajství ve Washingtonu?

Byla jsem to já a kameraman. To je standardní, zpravodajský tým většinou tvoří dva lidé. Někdy máte tzv. stringera nebo fixera – nějakého místního, který vám pomáhá sehnat kontakty nebo domlouvat rozhovory. Za nás to tak nebylo, tehdy jsem fungovala jako taková polo-produkční.

4. Jakým způsobem jste vybírala témata reportáží, jaká byla kritéria pro jejich výběr?

Myslím, že kritéria byla dvě. Prvním bylo to, že reportáž měla přesah do ČR, zkrátka se točilo o tom, co se týkalo České republiky. Nemyslím jen krajany - Čechy v Americe, ale věci, které nás geopoliticky ovlivňovaly. Ale samozřejmě jsem chtěla těm divákům přiblížit to dění v Americe a to, co zajímá samotné Američany. Třeba i takové zajímavosti, jako je například to,

že Američané na podzim jezdí stovky kilometrů se houfně dívat na barevné listí, na to, jak jsou zbarvené javory.

5. Dokážete odhadnout, jaký byl poměr zpráv, které se týkaly ČR a těch, které se týkaly USA?

Myslím, že převládala témata o vnitropolitické situaci v USA. Pak samozřejmě mezinárodní politika, dění okolo prezidentů, NATO, volby, invaze do Iráku. Tohle byla hlavní témata. Věci, jako výše zmíněné zbarvené listí, jsou spíše na víkend, kdy je vysílání mnohdy více odlehčené.

6. Ovlivňoval výběr zpráv fakt, že jste zaměstnankyní veřejnoprávní televize?

Já myslím, že ovlivňoval. Na druhou stranu si myslím, že aféra Clinton-Lewinská vyloženě vybízela ke zpracování jako soft-news. Člověk musel opatrně našlapovat, aby k tomu nesklouzl. Ve své podstatě šlo o to, jestli prezident lhal, nebo nelhal před velkou porotou. A to je věc, která se týká ústavy, kterou jsme sledovali, která je velmi závažná. Ale samozřejmě to jde divákovi podat tak, že sledujete, kde skončily potřísněné šaty – to ve veřejnoprávní televizi nejde. Zkrátka i toto téma šlo podat veřejnoprávně.

7. S kým jste výběr témat konzultovala, kdo je schvaloval?

Já si myslím, že tak 70 % bylo na tom, co já považuju za důležité, co si já vyberu. A třeba 30 % bylo na konzultaci nebo dokonce požadavku z Prahy. Uvedu příklad. Dnes je den vody, mluví se o tom, jak je na světě málo vody, vysychají koryta. Takže já jsem zadala zpravodajům, aby natočili stand-upy, jak je to tam u nich s vodou. Pamatuji si, že jsem za svého působení dostala úkol natočit, jak lidi chodí do internetových kaváren. Paradoxem bylo, že u nás sice začínaly, ale tam už skoro nebyly. Musela jsem jet někam k vojenské základně, kde byla jedna z posledních kaváren a točit o tom, že teda v USA už je to na ústupu. I takovýto přesah je nutný točit, když dostanete zadání.

8. Jaké zdroje informací jste využívala nejčastěji?

Co se týče agentur, běžně při práci využíváme ČTK, Reuters. V Americe jsem ještě využívala APTN a Reuters i pro obrazové materiály. Také jsme využívali služeb EBU, což je síť evropských veřejnoprávních stanic, která má smlouvu s například s americkou CBS, takže i jejich obrázky jsme mohli použít. Je tam i nějaké omezené použití materiálů CNN.

Poté samozřejmě čerpáme z lokálních novin – The Washington Post, The New York Times, místní CNN a televize. Pak oficiální databáze jako například ministerstva zahraničí, ke kterým je normálně přístup. Na tiskové konference z Bílého domu se nedostanete, to musíte být akreditovaná a je třeba tam chodit každý den, na což není čas. Přednost tam mají samozřejmě americká média. Ale k informacím a tiskovým zprávám normálně přístup máte.

9. Vzhledem k tomu, že jste byla první zpravodajkou ČT v USA, musela jste si vybudovat svou vlastní síť kontaktů. Jak dlouho to trvalo?

Bylo to hodně těžké. Američany většinou zajímají jen americká média, zahraniční pro ně nejsou atraktivní, protože nehrají pro jejich diváka, nemohou jim přinést body. Většinou skončíte u specialistů na univerzitách, odborníků na určité téma, nebo u nějakých think-tanků jako je Brookings. Často dlouho trvá, než se k někomu probojujete.

Funguje tam také centrum pro zahraniční novináře, které pomáhá získávat kontakty, nebo organizuje besedy na různá témata, kde tihle specialisté jsou, a tam můžete klást otázky, nebo si dotočit rozhovory extra. Někdy pořádali výjezdy, které se týkaly určitých témat, pro víc televizí nebo médií. Například před volbami se jelo do Kalifornie točit o národnostních menšinách, které budou mít velký vliv na výsledky. A Američané v tom centru jsou schopni zajistit „mluviče“, které si pak natočíte.

Za nás to celkově bylo hodně těžké. Tehdy email i celkově počítače teprve začínaly, takže se vlastně skoro všechno dělalo po telefonu. Nějaký Skype nebo Twitter to vůbec neexistovalo.

10. Jaká kritéria musel váš zdroj splňovat?

Myslím, že už to, že ti lidé působí na univerzitách nebo v think-tancích, je samo o sobě jistým znakem důvěryhodnosti a autority. Můžete také oslovit místní novináře, i když já osobně to moc nemám ráda. Ale pokud oslovíte někoho z The Washington Post, máte určitou záruku, že jeho informace budou kredibilní. Co se týče nových potenciálně nedůvěryhodných zdrojů, tak bych řekla, že k takovým se ani v tom časovém presu nedostanete, rovnou jdete za těmi důvěryhodnými.

11. Pracovala jste i s jinými českými novináři, kteří působili v USA?

Tohle se dělo, myslím, jenom tehdy, když přijel nějaký například významný politik z Česka. Pak se pořádaly různé brífinky a společné výjezdy do Bílého domu. Jinak se mi stalo málokdy, že bychom se sešli na nějakém tématu, které jsem si vybrala, a mohli spolupracovat.

12. Jak vypadal váš běžný pracovní den, pokud přihlédneme k časovému posunu, který je plus 6 hodin od Prahy?

To bylo hodně náročné. Většinou večer, než jsem šla spát, tak jsem poslala do redakce nějakou nabídku toho, co bych mohla točit. Tu měl pak editor ráno na stole, když přišel do práce a my měli půlnoc. Vyžadovalo to vstávat hodně brzo, protože pokud byl o tu mou nabídku zájem, člověk musel to téma během dopoledne zpracovat a poslat.

Tady jsme naráželi na technické obtíže, protože jsme pracovali s nelineárním střihem, což znamená, že jsme stříhali na kazetách, a to trvalo hodně dlouho. Jednu věc jsme stříhali třeba i hodinu a půl. Dneska je ta technologie úplně někde jinde, tehdy pokud jste někde udělala chybu, nebo chtěla něco smazat, musela jste mazat až do té chyby a pak to zase naskládat zpátky. I to bylo hodně omezující. Materiál musel být poslán kolem 12:30, aby se stihl zakomponovat do Událostí v 19:00. Bylo to hodně o plánování, člověk si předtáčel některé věci třeba odpoledne, pokud to šlo.

Samozřejmě jsou k dispozici agentury, ze kterých můžete čerpat, ale nemůžete to dělat v jednom kuse, to můžete pak zůstat v Praze.

Takže ráno se dělaly aktuální věci, po jedné hodině se pak připravovalo na Události, komentáře, které byly amerického času v 16:00. Kolikrát se to řešilo i tak, že se do Prahy jen namlouval komentář do telefonu a oni si to v redakci pak pokryli obrázky, jak potřebovali. Na jednu stranu to bylo jednodušší, ale dneska už se taková věc vůbec nedělá.

Odpoledne byl tedy čas na hledání nových témat, eventuálně točení rozhovorů, které jsem mohla použít na druhý den.

13. Jak vypadaly a probíhaly porady a komunikace s domovskou redakcí?

Pokud jsem potřebovala poradit, tak jsem se zkontaktovala s šéfem zahraniční redakce, což byl v té době Marek Dobrovolný a později Roman Bradáč, nebo vyloženě s denním editorem, který jako teď já skládá ty zahraniční zprávy do Událostí. S nimi jsem byla v kontaktu několikrát denně. Pokud ta zpráva měla vývoj, nebo do ní potřebovali něco začlenit, tak jsme komunikovali o té zprávě, když vznikala. V současné době mi někdy zpravodajové posílají ty texty předem, ale s tím americkým časovým posunem to tak nebylo možné a vím, že Michal Kubal nebo Martin Řezníček tohle nedělali. Prostě jste tu zprávu dala dohromady a vzala se tak, jak byla.

14. Zpětně už tedy nebylo možné dělat žádné korektury?

V podstatě ne, musela tam být ta důvěra, že to bude dobré.

15. Jak tedy probíhalo hodnocení vaší práce?

Já myslím, že pokud tam byla nějaká výhrada, tak se to řešilo rovnou ten den. Tehdy bych řekla, že editor fungoval spíše jako prostředník mezi mnou a šéfem redakce. Takhle je to nejlepší, řešit to hned, dokud je to aktuální. Komunikace probíhala hlavně přes telefon a mobil.

16. Teorie hovoří o tom, že mediální rutiny mají pomáhat novinářům zvládat nepředvídatelné situace. Vy jste byla v Americe 11. září 2001, jak ten den z hlediska vaší práce vypadal?

Dozvěděla jsem se to v kanceláři (kancelář byla vlastně tehdy doma, takže doma v kanceláři), když jsem se dívala na televizi. Spojili jsme se s editorem a domluvili se, že odletíme do New Yorku. Naložili jsme rychle kameru, stativ, všechno, co jsme potřebovali, skočili jsme do taxíku, a když jsme ujeli asi dva bloky, tak jsme v rádiu slyšeli, že zavřeli vzdušný prostor, protože mezitím došlo k útoku na Pentagon. Takže jsme se vrátili s tím, že živé vstupy odvysíláme z Washingtonu, a jakmile bude nejbližší příležitost, odjedeme do New Yorku. Kameramana jsem poslala pěšky k Pentagonu natáčet vlastní obrázky a já jsem byla neustále na telefonu. Až potom jsem se na ty živé vstupy přesunula do EBU, která měla kancelář v centru, a vysílali jsme s pozadím Bílého domu. Takhle to jelo dva dny nonstop.

Po těch dvou dnech jsme se přesunuli vlakem do New Yorku, předtím technicky nebylo kdy kvůli množství živých vstupů, do NY to trvá pět hodin. Na místě jsme byli asi týden.

17. Kdo prováděl střih reportáží a kdo měl hlavní slovo na jejich výslednou podobu?

Střih prováděl výhradně kameraman, konečná podoba byla na shodě obou. Co si budeme povídat, někdy si redaktor myslí, že něco bude vypadat dobře, ale ty technické věci nemusí vychytat. Takže to záleželo na konsenzu. Když jsem chtěla nějaké konkrétní obrázky, tak jsem si o ně řekla. Ale aby to navazovalo, to bylo na něm. Tehdy ten střih byl o něčem jiném – dělal to pouze kameraman, dnes si to redaktor dokáže stříhat sám na počítači.

18. Byl určen nějaký počet příspěvků, který jste museli za určité období vykázat?

To nebyl. Ale je pravda, že jsem si vedla takovou soukromou evidenci, a ty reportáže byly tak tři týdně. Telefony a komentáře po telefonu nepočítám, těch bylo mnoho. Je **tady třeba** zdůraznit, že za mě nebyla ČT24. Tvořili jsme do Událostí a Událostí, komentářů. To se moc nedá srovnávat s dneškem, kdy s ČT24 můžete být v kontaktu v podstatě nonstop. Za války v

Iráku se hodně vstupovalo i do Dobrého rána, což znamená být vzhůru i do tří do rána hlavně v těch začátcích, kdy všichni chtěli živý vstup. A ráno zase dělat na dalších reportážích. Tehdy to bylo docela vypjaté. Tenhle negativní časový posun není pro práci zrovna příznivý.

19. Mluvíte o příspěvcích do Událostí, Událostí, komentářů a podobně. Natáčeli tehdy zpravodajové ještě pro pořady třeba i jiných žánrů?

Za mě, a myslím, že i za Romana Bradáče, se hodně natáčelo pro Objektiv. Bylo to možné i tím, že neexistovala ČT24 a ta vytíženost nebyla taková. Jednoduše jste si na týden odjela a z Prahy vás neotravovali ničím jiným. Natočila jste pět reportáží pro Objektiv. V dnešní době je to těžko zvládnutelné, vím, že zpravodajové natočí horkotěžko jednu reportáž, kdy vypadnou na dva dny. Ale cílené cesty na Objektiv si nemohou dovolit.

Samozřejmě se při různých cestách natáčely i reportáže nadčasové, které se točily do zásoby a mohly se použít kdykoliv.

20. Jakou techniku přenosu jste používali pro přenos reportáží nebo živé vstupy?

Používaly se satelitní přenosové vozy, které ale nebyly naše. Byly většinou od EBU, nebo APTN, nebo odjinud, a pro živý vstup jste si musela zarezervovat ten časový slot. Na začátek Událostí například okolo 19:10 jste přišla fyzicky na to místo, kde ten satelitní vůz nebo kancelář byla, tam Vás posadili před kameru, dostala jste ucho a propojilo se to pomocí telefonu, na který se volalo z Prahy. Tam se to propojilo, slyšíte vysílání, odříkáte si to svoje a zase jedete zpátky. Dneska to mají zpravodajové doma v té kanceláři a kdykoliv si mohou zapnout Skype, Skype X, nebo LiveView. To za nás bylo nemyslitelné.

Někdy se stalo, že čas, který jste potřebovala, byl obsazený. Chtěla jste vstoupit v 19:10 a oni vám řeknou, že můžete vstoupit až v 19:20, před vámi jsou tam Němci a Poláci. Potom se vysílání musela přizpůsobit, pokud ten živý vstup opravdu chtěli. Při velkém zájmu agentura přistavila dva feedpointy a jelo se na dvě kamery pro víc lidí. Dodneška tyhle agentury fungují, ale televize už mají mnohdy své vlastní, jiné vybavení. Často to ale není tak kvalitní, při velké koncentraci médií například Skype X vypadává, zrní to, seká se. Pokud vám o to hodně jde, i dnes si můžete zamluvit vysílání přes satelit.

Je samozřejmé, že ten vstup přes agentury něco stojí, ten náš je zadarmo.

21. Když se bavíme o financích, můžete potvrdit, že post ve Washingtonu byl jeden z nejnákladnějších?

Ten post je samozřejmě o penězích, máte určitý rozpočet. Vy sama ten rozpočet nekontrolujete, ale samozřejmě tady v Praze na to dohlížejí a pak vám volají, že teď se v Americe děje spousta věcí a peněz už moc nezbývá. Pokud je to opravdu potřeba, tak se ty peníze odněkud přelejí, třeba když je válka v Iráku, tak to neznamená, že to v červenci přestanete vysílat, protože vám došly peníze.

Když se vrátím k otázce, tak myslím, že to tehdy platilo, ale bylo to srovnatelné třeba s Bruselem. Dnes možná i s Londýnem. Musíme brát v potaz i kurz dolaru. Když jsem byla v Americe já, stál dolar 42 korun, teď je za 20. Od toho se odvíjí ty náklady. Takže myslím, že teď už to, že je Washington nejdražší, neplatí, výrazně nevyčnívá.

22. Vnímala jste někdy požadavek na to, aby byla reportáž podaná zábavněji nebo jednodušeji?

Myslím, že za mě ne. Takové trendy a požadavky nebyly. Dnes vytvoříte zprávu do Událostí o videu na sociální síti, které zaujalo lidi. Tehdy to bylo dost konzervativní.

23. Stand-up je v současné době považován za jakýsi prvek dramatizace, oživení reportáže. Do jaké míry jste ho vy sama pro tento účel používala, pokud vůbec?

Za mě to určitě bylo tak, že byl jeden stand-up v reportáži a většinou se dával na konec. Málokdy to bylo uprostřed. Byl každopádně statický, nebyla to chůze od něčeho k něčemu, neukazovalo se na objekty a podobně. Myslím, že za mě ten nástroj stand-up neměl zdaleka takovou roli, jako má dnes. Já si myslím, že tenkrát byl jediný cíl ukázat, že toho člověka máme na místě. Často tam stál jako panák, něco odříkal a odhlásil se.

Rozhovor č. 2 – Martin Řezníček

1. Jaké faktory, podle vašeho názoru, hrály roli v tom, že jste byl vybrán za zahraničního zpravodaje do Washingtonu?

Vždycky jsem měl nějaký vztah k anglosaskému světu, protože jsem se velmi brzo naučil slušně anglicky, když jsem na střední škole brigádně pracoval pro jednu firmu, a pak jsem strávil část svého profesního života v Londýně, kde jsem pracoval pro rozhlasovou BBC pro českou redakci jak v Londýně, tak v Praze. Když jsem přišel v roce 2006 sem do České televize, tak jsem jezdil do Británie pokrývat nějaké události a jezdil jsem i do zbytku anglosaského světa. Navštívil jsem Keňu, JAR a další. Přestože ovládám němčinu a francouzštinu, ten anglosaský svět mi byl mentálně bližší. Takže to povědomí o tom, že znám Spojené státy americké, protože jsem tam od roku 2004 jezdil pokrývat všechny volby, hrálo roli v tom, že jsem byl kandidátem pro ten post. Takže ten vztah k té zemi mě, myslím, zvýhodnil a rozhodnul.

2. Jaké vlastnosti by podle vás měl mít zpravodaj?

Musí být připraven mimo jiné na to, že na jednom tématu může dělat několik dnů, a pak se stane něco úplně jiného a on to téma musí opustit a začít se věnovat něčemu úplně jinému. Musí být ochoten nenadále a nepravidelně cestovat, musí být schopen vyhledávat ty správné respondenty, zajímat se o svět kolem sebe. Co se týče nejrůznějších příběhů, musí být schopen kombinovat velké příběhy z politiky a pak ty příběhy běžné, kvůli kterým tam jsme – ta přidaná hodnota, kterou zpravodaj může příběhům dát. Nejen čerpat z agentur, ale také musí být schopen složitá témata nabídnout českému divákovi ve srozumitelné podobě. Musí to být člověk spolehlivý, který je ochoten pracovat téměř 24 hodin denně. Kombinace všech těch faktorů dělá ze zpravodaje úspěšného zpravodaje. Těch faktorů je samozřejmě více, ale ty, které zmiňuji, jsou pravděpodobně nejdůležitější.

3. Jakým způsobem jste vybíral témata reportáží, jaká byla kritéria pro jejich výběr?

Já jsem mě tu výhodu, že jsem z ČR odcházel z postu vedoucího zahraniční rubriky, kterou jsem vedl čtyři nebo pět let, seděl jsem na všech různých editoriálních poradách, a také jsem dva roky editoval Události. Takže jsem měl tuhle zkušenost z vnitřku televize, věděl jsem, jaká témata jsou více a méně kýžená, jaká si tu cestu do zpravodajství najdou a jaká ne.

Velká část z nich si tu svou cestu do vysílání najdou, to jsou události, které se dostanou na první strany světových novin, televizí apod. Pak je tu část témat, která natáčíte po dohodě se svým nadřízeným, s kterými jste ve styku několikrát denně. Řešíte, jestli o to konkrétní téma, které jste nabídla, je zájem, jestli je to téma, které zapadne do vysílání, které má nějaký český přesah – to zvyšuje pravděpodobnost, že to téma bude zařazeno do vysílání. Je to vždycky nějaký soubor a souhra okolností, který jeden den může fungovat, ale o dva dny později už se do vysílání nedostane. Když se něco důležitého děje na domácí scéně, je těžší tam dostat zahraničí.

Zároveň část z těch témat, a v mém případě v posledním roce a půl už mizivá část, si člověk může rozhodnout sám, jsou to témata, ke kterým má blíž. Já a Michal Kubal jsme dělali třeba historická témata, on měl rád věci spojené s vesmírným programem, já jsem se věnoval architektuře a věcem, pomocí kterých jsem se snažil přiblížit tu zemi našim divákům.

4. Jak probíhalo prakticky rozvržení témat a domluva na nich s domovskou redakcí?

Čistě konkrétně jsem vždycky večer, než jsem šel spát, tak jsem poslal do Prahy email, že si myslím, že tato konkrétní reportáž je aktuální a dalo by se to pokrýt, nebo jsem přesvědčen, že by se to mělo dělat a nebylo to v diskutovatelné rovině. U většiny věcí bylo jasné mně i redakci v Praze, že to budeme pokrývat. Pak byly věci, které jsem zmínil u té konstalace, které byly na dohodě. Záleželo, jak se budou líbit editorovi v Praze. Já jsem těch témat měl vždycky připraveno spoustu, řešil jsem to dlouho dopředu.

Tento časový posun +6 hodin je brutální, člověk musí práci odevzdat víceméně do oběda. A vzhledem k tomu, že jak témata, tak respondenti se nedají sehnat během chvilky, všechno vyžadovalo dlouhodobé plány. Dělal jsem na věcech, které byly aktuálně z toho dne, ale paralelně jsem dělal i na tématech, které jsem měl rozplánované a čekal, kdy bude vhodná doba z Washingtonu odjet a natočit třeba 10 najednou. Například když jsme jeli do Kalifornie na Oscary, tak jsme jeli o týden dřív a natočili jsme několik dalších témat, které jinak s Oscary neměly nic společného.

5. Ovlivňoval výběr témat fakt, že jste zaměstnanec veřejnoprávní televize?

Pokud bych byl zaměstnancem bulvárního deníku, je jasné, že by výběr témat byl úplně jiný. Veřejnoprávní televize už z toho zákonem daného poslání musí dbát na to, aby zpravodajství bylo co nejpestřejší. Ovlivňovalo to do velké míry, ale já vzhledem k tomu, že jsem předtím pracoval pro BBC a potom pro ČT, tak od roku 1998 pracuju jen pro veřejný

sektor. Nějak si ani nedokážu představit, jak by to vypadalo, protože soukromá média v zahraničí zpravodaje nemají. Tematicky by se to určitě lišilo, dával by se důraz na nějaké zajímavosti, příběhy ze soukromí hvězd a podobně.

6. Jak dlouho trvalo, než jste si vytvořil vlastní síť kontaktů?

Nějaké kontakty už jsem měl z dob, kdy jsem tam jezdil předtím. Ale myslím, že tak první půl rok, rok trvalo, než jsem se skutečně cítil silný v kramflecích. Pak když se stala nějaká neočekávaná věc, tak jsem věděl, kam zavolat, komu nevolat, protože ten rozhovor nedá apod. Na začátku trvalo deset telefonátů, než jsem získal konkrétního člověka, na konci to už byly jeden nebo dva. Už jsem věděl, že tahle osoba, nebo instituce, společnost, má lidi, kteří jsou ochotnější poskytnout nějakého respondenta, nebo ne. Co se týče politiků, pozice ČT v USA je víceméně nulová. Politik nemá žádný zájem vám dát rozhovor, protože nemá co „prodat" v té zemi. Když jsem dělal rozhovor s Condoleezzou Riceovou, tehdejší ministryní zahraničí, bylo to proto, že jim šlo o to postavit radar v Brdech. To je něco jiného, než kdybych teď požádal ministra zahraničí v USA, aby mi dal rozhovor. Tím, že jsme jednou ze stovek zahraničních televizí ve Washingtonu, ta vůle mluvit s námi je velmi nízká. Když se natáčí něco mimo Washington, a to mluvím nejen o politicích, tak jsou ochotnější vám poskytnout rozhovor.

7. Jaké zdroje jste využíval nejčastěji?

Asi to rozdělím. Co se týče obrazových zdrojů, měl jsem přístup do EBU databáze, do agentury Reuters, do AP a CNN. To jsou všechno agentury nebo televize, které můžeme legálně používat. Pak jsem měl přístup do některých materiálů CBS skrze spolupráci s EBU ve Washingtonu v rámci výměn mezi veřejnoprávními televizemi.

Dále jsou věci, co si člověk natočí sám. Myslím, že naše přítomnost na místě má nějaký smysl, proto je logické, že bychom měli mít svého materiálu co nejvíce. Přirozeně nemá smysl jít do Bílého domů na tiskovou konferenci a natočit si jeden synchron. Pro nás má větší smysl domluvit si k tomu tématu někoho a na jeho příkladu ukázat, co se v tom Bílém domě probíralo.

Co se týče obsahových zdrojů jsou to všechny možné noviny, rozhlasové a televizní stanice, z nichž jsem primárně čerpal jako inspiraci na témata. Byly to FOX, CNN, okrajově NBC, The New York Times, The Washington Post, Political, Los Angeles Times, občas jsem četl i místní deníky, protože ty nabízejí nejlepší příběhy lidí. Pak samozřejmě voláte těm konkrétním lidem, abyste si ověřili, jestli to tak opravdu je. To jsou veřejné zdroje.

Pak jsou neveřejné, mezi kterými jsou vaši známí, zástupci různých agentur, federálních i lokálních, kterým můžete zavolat a oni vědí, že to nepoužijete v souvislosti s jejich jménem.

Používal jsem je hlavně pro pochopení kontextu. Americká vláda velmi často nabízí své zaměstnance, experty, kteří většinou přes konferenční hovor, na který se připojíte, vysvětlují určitou problematiku. Podmínkou je, že nikdy neuvedete jejich jméno a nebudete je citovat. To je velmi častá praxe a častý zdroj informací pro novináře. Novinářů bývá při těch rozhovorech desítky a samozřejmě se jen málo z nich dostane k tomu, aby kladli otázky.

8. Jaká kritéria musel váš zdroj splňovat?

Zdroj samozřejmě musí být důvěryhodný, musí mít znalost té určité problematiky. Je důležité, aby i on důvěřoval vám, a to trvá dlouho, je to nejobtížnější. Když jsem pokrýval vydávání Kevina Dahlgrena, bylo to pro mě velmi komplikované, protože americké právo je odlišné od toho našeho. Měl jsem jednoho známého prokurátora, který mi tyhle věci vysvětloval, ne že by mi přinášel věci ze zákulisí, ale spíš mě naváděl, jak se dostat legálně do právních spisů, ke kterým se z ČR dostat nemůžete. Zároveň mi osvětloval různé věci, zasvětil mě do jejich právního systému a já jsem pak byl schopen vychytat různé malé nuance složitých případů. Nikdy jsem ho necitoval.

Dále musíte mít jistotu, že ten člověk má přístup k nějakým informacím, že vás jen nebalamutí. Že to není jen nějaký PR agent, co se vám snaží něco prodat.

9. Využíval jste služeb tzv. fixerů nebo stringerů?

Ve Spojených státech jsem je nevyužíval neměl jsem důvod. Já jsem se díky internetu dostal k informacím a kontaktům sám. Využil jsem jejich služeb jen na Kubě, kde jsme točili historickou návštěvu Barracka Obamy, a když zemřel Fidel Castro. Tam jsme potřebovali někoho, kdo zná místní prostředí a dokáže nás dostat k lidem, ke kterým bychom se sami nedostali. Jinak jsem si všechno zařizoval sám, byl jsem si sám sobě produkčním.

10. Jak vypadal váš běžný pracovní den s přihlédnutím k časovému posunu?

Probudil jsem se většinou kolem páté hodiny ráno, zkontroloval jsem, co se děje, co po mně chtějí v Praze, protože tam měli už 11 a měli dost času se domluvit. Začal jsem pracovat kolem šesté hodiny, sedl jsem si k počítači. Pokud šlo o nějaké téma politické, které vyžadovalo jen vycházet z agenturních zdrojů, bylo to poměrně jednoduché. Sestavil jsem to dohromady, sepsal jsem tu reportáž, jeli jsme natočit nějaký stand-up a případně nějakého respondenta, pokud to šlo takhle narychlo domluvit. Kolem 12. hodiny amerického času už jsme to museli mít hotové. Pro odesílání reportáže jsme si mohli udělat i hotspot z mobilu a odeslat ji z terénu, což je obrovská výhoda oproti mým předchůdcům.

Ta technika se celkově neskutečně posunula dopředu, dají se dělat vstupy přes Skype TX, což je ta profesionálnější verze Skypu. Dá se poslat kompletní reportáž třeba z pouště. Člověk stříhá na parkovištích, někdy i za jízdy. Všechno se to odrazí v tom, jak moc je člověk vidět, kolik materiálu vyrobí a podobně.

Když jsme ale dělali živý vstup do Událostí, tak jsme šli z kanceláří EBU, nedělali jsme ho z domova. Odpoledne většinou byl čas, i když vznikl nový pořad Horizont ČT24 a já jsem musel počítat s tím, že budu dělat vstupy několikrát do týdne i tam okolo 15:30 amerického času. Tím pádem odpoledne byl jen malý ostrůvek času, kdy jsem mohl natáčet nějaké téma, které se netýkalo toho dne. Ale měl jsem tu možnost ráno říct, že pokud se nestane nic mimořádného, nebudu k dispozici, protože potřebuju jet něco natočit mimo Washington.

Pokud se jelo natáčet mimo, byla to práce na celý den od brzkého rána do pozdního večera. Na hotel jsme se dostali večer, začali stříhat v 10-11, hotovo měli o půlnoci. Ráno se pak vstávalo zase v pět a jelo se na novo.

V tomhle je ta časová náročnost obrovská. Amerika je velká a vy se snažíte z ní natočit co nejvíce původního zpravodajství. Tohle z toho dělá unikátní zahraniční post, kdy se kombinuje časový posun a obrovská rozloha země.

11. Jak vypadaly a probíhaly porady s domovskou redakcí?

Vždy o víkendu jsem poslal plán na příští týden, co si myslím, že se musí natočit, co se mají rozhodnout oni, že se má natočit nebo ne, a napsal jsem, že bych rád natočil něco nadčasového jako to a to. To jsem poslal většinou v neděli večer a už v úterý to neplatilo, protože se začalo dít něco úplně jiného. Zároveň jsme vždycky ve čtvrtek posílali takový předběžný plán na ten další týden, aby si to editoři v Praze dokázali nějak poskládat dohromady. Pak jsem každý večer posílal plán na ten den následující.

Po telefonu jsem s nimi mluvil párkrát do týdne, možná jednou denně jsem hovořil s nějakým editorem, ale navíc jsme byli v kontaktu přes email, smsky. To bylo ohledně reportáží.

Pak jsou tu věci nad rámec, věci do kontinuálního vysílání ČT24, kam jsem vstupoval velmi často, téměř denně, možná obden. To ale nemělo nic společného s natáčením reportáží.

12. Jak probíhalo hodnocení vaší práce?

Nemělo to žádný ustálený řád, bylo to spíš ad hoc. V Praze to hodnocení Událostí probíhá ráno následujícího dne, takže tam, pokud měli nějaké připomínky, tak jsem se to většinou dozvěděl až den poté. Pokud šlo o něco mimořádného, to hodnocení většinou přišlo okamžitě.

13. Kdo prováděl střih reportáží?

Pouze kameraman. Ale tím způsobem, že jsme seděli vždy vedle sebe. Já jsem většinou obrazovou podobu té reportáže měl v hlavě už předtím, než jsme sedli ke stříhání, protože jsem byl v 99 % případů s ním při natáčení.

Takže já jsem si procházel ty záběry, abych si případně všiml nějakého detailu. Napsal jsem si tu reportáž na papír, šel jsem za kameramanem. On přijel za mnou do domu, nebo jsme se sešli na hotelovém pokoji. Tam jsem mu řekl, jak bych si to představoval, že bych chtěl to a to. Ta spolupráce s jedním kameramanem je velmi důležitá, protože on už vás potom zná, už ví, jaký máte styl, preference. Samozřejmě zachovává základní principy obrazové skladby. Někdy už mu některé věci nemusíte explicitně říkat. Navíc když napíšete ten text, tak mu tu práci uzamknete, takže on už je veden k tomu tam dát ty konkrétní záběry. Nakonec jsme to přirozeně dvakrát třikrát sjeli společně, kontrolovali jsme, jestli tam není zvuková, obrazová chyba. Pak jsme to poslali do Prahy, kde to samozřejmě procházeli ještě několikrát, než se to dostalo „na vzduch".

14. Stalo se někdy, že vám tu reportáž vrátili, protože nebyli s něčím spokojeni?

Takhle ne, to se nestalo. Někdy se stalo, že byla reportáž příliš dlouhá a oni nám řekli, že pro ni nemají takový a takový prostor, jestli ji můžeme zkrátit o 20 sekund. To se stávalo. Většinou ale platil princip, že editor zpravodajů, který by měl být na nějaké úrovni, už nezasahoval do odeslané reportáže. Spíš probíhala nějaká komunikace předtím během její tvorby. Mělo by vždy platit, že ten produkt, který reportér společně s kameramanem odevzdá, je ten, který se odvysílá.

15. Takže se dá říct, že konečné slovo na obsahovou formu jste měl vy.

Ano, vždy. Mělo by to tak být, že by měl být zodpovědný jeden člověk. Kameramanova práce je nezastupitelná, je to člověk, který plní tu technickou část práce. Všechno ostatní dělá redaktor, on je ten, který jde s kůži na trh a slízne smetanu i kritiku. Je dobré, pokud se zodpovědnost soustředí na jednoho člověka.

16. Byl určen počet příspěvků, který jste musel za nějaké období vykázat?

Ne, to nebyl. Já ale nejsem člověk, který by si hověl v tom, že má nohy na stole. Snažil jsem se toho času v USA využít k tomu, abychom natočili co nejvíce příspěvků, dostali se k co nejvíce lidem a podobně. Přirozeně jsou dny, kdy vám to určuje objektivní oficiální agenda, zejména politická, a pak jsou volnější dny hlavně v létě, kdy si to můžete více určovat vy sama.

Do Událostí jsme odevzdávali možná tři čtyři týdně, k tomu živé vstupy, reportáže do Horizontu, rozhovory a tak dále. V období voleb jsme měli i několik reportáží denně.

Snažili jsme se zkrátka pracovat co nejvíce a podat lidem tu zemi co možná nejobjektivněji, jak to šlo.

17. Jak se lišila tvorba do Událostí a jiných pořadů?

Já jsem nepatřil mezi zpravodaje, kteří přispívali například do Objektivu tak často. Vím, že i mí předchůdci, jako Petra Flanderková, si na tom zakládali a natáčeli pro Objektiv velmi často. My jsme se soustředili spíše na tu zpravodajskou část, v posledním roce a půl už nešlo natáčet skoro nic mimo, protože ta politika se s nástupem Donalda Trumpa dostala neskutečně do popředí a téměř nezbýval čas na jiná témata. Možná tohohle trochu lituju, že se mi nepodařilo v posledním roce a půl natáčet víc apolitická témata.

18. Považujete zapojení sociálních sítí a celkově internetu za přínosné pro zahraniční zpravodajství?

Určitě ano. Já na to stále pohlížím jako na nástroj. Sociální sítě jsou jen jiným způsobem, jak se ten konkrétní obsah dostane k divákovi od zpravodaje. Byly situace, kdy jsme natáčeli v různých například rasových nepokojích, a prvotních několik fotek a videí, které jsme natočili, bylo nejjednodušší umístit na Twitter a televize pak mohla tyto obrázky pustit do vysílání. Natočit reportáž trvá samozřejmě déle: musíte ji vymyslet, musíte ji natočit, sestříhat, namluvit, odeslat a odvysílat. To trvá minimálně několik hodin. Když někam přijedete a natočíte to video na mobil, může být během několika minut v Praze. To je ten obrovský rozdíl.

Otázkou samozřejmě je, do jaké míry má být ten zpravodaj účastníkem na sociálních sítí mimo oblast, kterou pokrývá. Jinými slovy, kdybych se já jako zpravodaj z Ameriky vyjadřoval o politické situaci tady v Čechách. Do jaké míry to může ubírat jeho legitimitu, degradovat jeho práci. Možná je to stará škola, ale já jsem toho názoru, že zpravodaj nemá nikam cpát svůj politický názor, že o to divák nestojí. Samozřejmě každý máme svůj osobní politický názor, ale je otázkou, do jaké míry má být patrný v rámci zpravodajství a veřejnoprávní televize. Já si myslím, že ta hranice při používání sociálních sítích by měla být jasně daná a přísná a lidé, kteří jsou zodpovědní za nějaký úsek zpravodajství by své soukromé názory dávat všanc neměli.

19. Jaký poměr ve vaší produkci měly tzv. soft news?

To nedokážu kvantifikovat. Možná jich bylo několik do měsíce. Úplně upřímně já si myslím, že zprávy apolitické, odlehčené patří do zpravodajství. Myslím, že mnohdy dokážou danou zemi přiblížit mnohem více než nějaká suchá politická zpráva. Záleží na tom, jak se to zpracuje. Není dlouhá a krátká reportáž. Je dobrá a špatná reportáž. Není špatného tématu, jen špatně natočené reportáže. Právě proto jsem se snažil, seč to šlo, natáčet témata, která s politikou neměla nic společného, která mohla divákům přiblížit Ameriku.

Ta odlehčená témata patří do vysílání, záleží jen na tom, jak to zpracujete. Pokud poukážete na nějaký fenomén ve společnosti, tak to tam místo má. Pokud je to věc bez většího přesahu, pak už je to diskutabilní.

20. Vnímal jste někdy požadavek podávat určité téma zábavněji například ze strany redakce?

Toho si vědom nejsem. Ale opět fungovala, teď to bude vyznívat ošklivěji, než to myslím, jistá míra autocenzury. Kdy já jsem už věděl, co a jak je po mně požadováno. Vždy je dobré, když ten zpravodaj přichází s něčím novým, s nějakým novým přístupem, novým zpracováním. Přinese nějaký záběr, který je neotřelý, který dokáže diváka, který sedí v křesle, vzbudit. Zároveň to ale nesmí překročit nějakou únosnou mez, nesmí to být trapné, nezpravodajské. Někdy je ta hranice velmi úzká, každý má tu hranici někde jinde a pak je to na těch reportážích vidět. Naprosto všechny reportáže nesou nějaký podpis jak kameramana, tak reportéra. Každý to dělá trošku jinak. Pokud se někdo začne vymykat, začne používat příliš mnoho adjektiv, květnatého jazyka, který odvádí pozornost od obrazové stránky, tak je to špatně. Zároveň si myslím, že jsem nikdy nebyl vystaven tomu, že mi někdo řekl, aby to bylo vtipnější nebo méně vtipné. Spíš mi řekli, tohle to téma zkus udělat spíš lehčím perem než nějak analyticky. Většinou jsme se domlouvali na formátu, něco šlo pokrýt klasickou reportáží, něco živým vstupem, některé zase walkie-talkie, jak tomu říkají na CNN – to reportér chodí a něco popisuje, ale je to předtočené. To je důležité, aby editor řekl, jak si to představuje on. Kdyby každá reportáž vypadala stejně, nedalo by se na to dívat.

Daleko méně jsme se bavili o obsahu.

21. Považujete stand-upy za prvek dramatizace, oživení reportáže?

Podle mě je to prostě integrální součást reportáže, je to i ve vnitřních předpisech tady v ČT. Já to vnímám jako nějaký podpis toho redaktora, kdy divák se dokáže do nějaké míry s tím reportérem identifikovat, ten člověk mu není nepříjemný a dokáže mu informace podat

objektivně, má v něj důvěru. Slouží to také k tomu, že člověk ukáže, že na tom místě, které popisuje, byl. Ta přítomnost redaktora je vidět.

Nebo to také může sloužit k tomu, že redaktor něco vysvětluje, popisuje a dokáže to udělat tak, že toho diváka vtáhne do děje, aby to nebylo jenom asynchron, pustit obrázek a k tomu nějaký komentář. Může ukázat nějaký detail. My jsme natáčeli na Floridě po hurikánu. Přijeli jsme na místo, kde to vypadalo jako po výbuchu a najednou jsem na zemi u nějakého vyskleného fastfoodu, kde byl neskutečný nepořádek a popadané stromy, našel fotoalbum s fotkama dětí a tak dále. Jako první vás napadne, jaký příběh se za tím skrývá, komu to album patří. Tak jsem procházel po chodníku, listoval jsem albem, ukazoval jsem ty fotky na kameru. Byl to příběh, který jsem neznal, ale už to, že se vaše osobní věci dostanou takhle na ulici, dokazuje, jak silný ten hurikán byl.

To říkám jen typologicky. Myslím, že to je věc, která by měla být v tom vysílání, ale neměla by tam být příliš. Dokáže to okořenit, ukázat jiný přístup. Možná trochu osobnější, který je v Americe daleko víc preferovaný než v Británii nebo kontinentálních zemích, nebo u nás. Takhle osobnější reportáž z toho zbytku, řekněme šedivějšího, vyčnívá. Člověk do toho dává kus sebe, svůj pohled, nemyslím hodnotící, ale že tam byl, a ukazuje, co zažil.

22. Pomohly vám denní rutiny zvládat některé nepředvídatelné situace?

To určitě. Jste schopná se rychle rozhodnout, někam rychle odcestovat, zanalyzovat, co si vzít s sebou. Tohle jsou věci, které musíte rozhodnout během několika minut. Kdybyste to neměla, nebyla byste přirozeně schopna obstát. Zkušeností a neustálým opakováním se to dá nacvičit. Tam nejde jen o to dostat se na určité místo, musíte tam pracovat, podat nějaký výkon. Na drtivou většinu situací se dá připravit tou praxí.

Rozhovor č. 3 – Michal Kubal

1. Jaká jsou kritéria pro výběr zahraničního zpravodaje do určité země?

Většinou tam působí několik věcí. Samozřejmě je tam profesní kvalita, ten člověk musí být na špičkové úrovni, musí být schopen natočit reportáž, odbavit živé vstupy a podobně. Potom je tam nějaké psychické vybavení, tzn. odolnost toho člověka. Musí vydržet ve stresu, umět se pohybovat v cizím prostředí, zároveň mít dostatečný odstup a posoudit důležitost určitých věcí, protože především na něm je, jaký bude obraz té dané země. Pak je tu samozřejmě jazyková vybavenost.

2. Kdo rozhoduje o tom, že zrovna tento konkrétní člověk bude vyslán do zahraničí?

Myslím, že tomu předchází dlouhodobá příprava. Není to rozhodnutí ze dne na den. Na rozdíl od jiných médií nepořádáme konkurzy, protože dlouhodobě víme, jak daní jedinci pracují a kam zhruba směřují. My se tady totiž pohybujeme ve velmi úzkém kruhu profesionálů, se kterými pracujeme. Je málo lidí, kteří dnes v českých médiích dělají zahraniční zpravodajství, potažmo původní zahraniční zpravodajství. Ještě méně je lidí, kteří dělají původní zahraniční zpravodajství televizní. Mnohdy se může stát, že když postavíme kvalitního zkušeného člověka před kameru, tak to stejně nefunguje.

Došli jsme postupně k tomu, že nemá cenu pořádat otevřené konkurzy, je to i určitý motivační prvek. Ve chvíli, kdy někoho přijímáme s potenciálem stát se zahraničním zpravodajem, stejně si musí odsloužit nějaký čas tady v redakci. Jsou i výjimky, ale to portfolio lidí, ze kterých můžeme vybírat, je velmi malé.

3. Kdo tedy má rozhodující slovo na tom, kdo pojede?

Je to všechno počínaje mnou, jako vedoucím zahraničního zpravodajství, poté šéf zpravodajství, generální ředitel. Ti všichni o tom musí vědět, musí k tomu říct své. Ale ještě se mi nestalo, že by někdo z nich řekl na konkrétního člověka ne.

Těch postů je momentálně deset, jsou to extrémně drahé posty, dávají se na to velké výdaje. Zároveň je to jakási výkladní skříň televize, je to věc, která odlišuje ČT od ostatních médií. Klademe na tento výběr velký důraz.

4. Můžete potvrdit, že Washingtonská pobočka patří mezi nejnákladnější?

Ano, takhle to mohu říct. Je to dané řekněme spotřebním košem, jsou tam vysoké náklady na bydlení. Amerika je specifická i tím, že tam jsou velké náklady na cestování – po Evropě dojedete autem, v USA si musíte vzít letadlo.

5. Kontrakty se obvykle uzavírají na dobu 4-5 let. Co může být důvodem pro jejich zkrácení nebo prodloužení?

Důvodů může být mnoho. Od rodinných, přes profesionální důvody, kdy jedna nebo druhá strana není spokojená s tím, jak to funguje. Většinou je to na ty čtyři až pět let. Z vlastní zkušenosti vím, že to je to dostatečná doba na to, aby se člověk naučil tu práci v dané zemi. A zároveň aby nepodlehl určité automatizaci. Ve chvíli, kdy jedete už čtvrtý pátý rok, tak mnoho věcí už jste zažila. V USA jste už bohužel několikrát zažila střelbu na školách, přírodní katastrofy, volby. Člověk má pak tendenci k věcem přistupovat s určitou skepsí, s menším nasazením, nebo s rutinou. Nic z toho není dobře.

6. Setkal jste se s tím, že některý ze zpravodajů byl postihnut tzv. efektem hostitelské země?

Myslím si, že ne. Jak říkám, posíláme tam profesionály, nejsou to lidi, kteří jsou v zahraničí poprvé. Speciálně americký post je post určený lidem, kteří mají dlouholeté zkušenosti se zahraničním zpravodajstvím, nebo je to už jejich několikátý post. Jako v případě Davida Miřejovského. Ti lidé pak vědí, jak si zachovat optiku. Vědí, pro koho vysílají. My máme výhodu, že jsme národní televize a vysíláme v jazyce, které je velmi omezený jen pro českou kotlinu. To nám dává výhodu, že navzdory tomu, že potenciálních diváků je přes deset milionů, tak je vlastně známe. Sdílíme stejnou kulturu, stejnou historii, stejné mýty.

7. Kdo určuje témata, o kterých budou zpravodajové točit?

Já si myslím, že to určují především hráči mimo Českou televizi (smích). Teď nemyslím jakékoliv vnější vlivy, ale to, co se děje. My jsme dokonce od nástupu Donalda Trumpa přešli z týdenního plánování, které mají ostatní, na denní plánování. Stávalo se nám, že zpravodaj poslal týdenní plán a v pondělí jsme ten plán mohli zmačkat a zahodit. Prostě to dění je hektické.

Samozřejmě to má vliv i na podobu zpravodajství. Je tam mnohem větší podíl agenturního zpravodajství a také forma je jiná, není tolik reportážní. Nepředstavuje tolik ten obyčejný život.

8. Kdo má tedy konečné slovo v rozhodování, jaká konkrétní reportáž se bude natáčet?

Teoreticky je systém velení nastaven tak, že to konečné slovo mám já. Praxe je ale taková, že tam venku nejsou naši podřízení, ale do jisté míry partneři. Jsou to zkušení lidé a ve chvíli, kdy se vrací, tak nastupují do managementu téhle redakce. Vím, že na ty lidi je spoleh, a ve chvíli, kdy se mi něco nelíbí, tak jim zavolám a zeptám se, proč to chtějí takhle. To znamená, že to funguje na nějakém principu diskuze a pozitivní motivace, než nějaké příkazy a befel z naší strany.

Ze zkušenosti bych řekl, že do plánu, které přicházejí od zpravodajů, zasahujeme minimálně. Je to každodenní diskuze o tom, co je a není důležité. Pokud bych se měl bavit v číslech, tak z týdenního naplánování se uskuteční tak 60 %. Zbytek je na tom, co se aktuálně děje, a taky na té diskuzi se zpravodaji.

9. Jak často jste se zpravodaji v kontaktu a jakým způsobem komunikujete?

Samozřejmě se to liší podle situace. Pokud se v dané oblasti něco děje, je to i sedm telefonátů denně. Ve chvíli, kdy je tam klid, tak si zavoláme třeba jednou za 14 dní. Z jejich strany samozřejmě probíhá denní komunikace s denním editorem. Každý týden se střídá jeden editor, který hlídá dění v zahraničí. Hlídá, co se děje na ČT24, a především obstarává věci do Událostí. Tenhle ten člověk obstarává tu denní komunikaci se zpravodaji, co ten den dodávají něco do vysílání.

Já do toho vstupuju, pokud je třeba rozhodnout něco, co se týká například výjezdů, dlouhodobějšího plánování nebo když se děje něco opravdu zásadního. Teď při krizi na Slovensku jsme si s Lukášem Mathé volali i desetkrát denně. Také pokud je ten člověk ve složitější oblasti jako při hurikánech a podobně, když je v potenciálním ohrožení života, tak se snažím, aby se ten kontakt odehrával na denní bázi. Je důležité, abychom zareagovali co nejdříve, pokud by se nedej bože něco stalo.

10. Jaký vliv má časový posun na komunikaci se zpravodaji v Americe?

Obrovský vliv. Pokud budu mluvit za sebe a Martina Řezníčka, tak tam chvilku trvá, než si člověk zvykne na ta americká specifika a časový posun. Ve chvíli, kdy vstanete, je tady

poledne a máte nějakých šest hodin, abyste to zpracovala. To znamená, že sehnat nějaké vyjádření v ten den je prakticky nemožné. Tím pádem to vyžaduje důsledné plánování, předvídavost, do značné míry vlastní iniciativu. Když jsem byl v Americe já, stalo se, že když zabili Bin Ládina, musel jsem probudit Martina, aby mohli spustit mimořádné vysílání. On mi to zase oplatil loni. Prostě zazvoní telefon ve dvě hodiny v noci, tohle se stalo, teď to ohlásili, spusťte mimořádné vysílání.

11. Znamená to tedy, že zpravodaj celých pět let nemá volno?

No, má ho tehdy, když si bere dovolenou. Ale ani to není definitivní. Já s manželkou a třemi dětmi jsme měli zabaleno, zaplacenou letenku. Pak ohlásili střelbu v Sandy Hook. Volal jsem Martinovi, co s tím budeme dělat. Nakonec jsme se rozhodli to vypustit. To je jedna z věcí, u které při pohledu zpět nejvíce váhám, jestli bylo dobré rozhodnutí. Myslím, že spíše ne. Ale tam prostě člověk funguje celý den. Já jim říkávám, že já jsem pro ně 24 hodin na telefonu, a oni bohužel musí být pro mě 24 hodin na telefonu.

Ve chvíli, kdy je člověk tam venku, neexistuje volno. Mentálně jste pořád zpravodaj. Pořád musíte přemýšlet jako zpravodaj, i když nakupujete, jste s dětmi v parku. Pořád přemýšlíte, jak tu reportáž do zítřka zpracujete, co natočíte za týden, za měsíc, jestli máte všechno zařízené. Já tady mám obrázek, na kterém je napsáno, co všechno ten zpravodaj dělá. (viz příloha)

To vše je zesíleno tím, že kancelář je v domě, ve kterém bydlíte. Dole ve sklepě je studio, ze kterého se vstupuje, a pracovna. Ta hranice mezi osobním a pracovním životem se srazí na sedm schodů, které vedou ze sklepa nahoru do kuchyně.

12. Je někdo, kdo zpravodajovi hlídá výdaje?

Ano, tady v Čechách funguje středisko, které to hlídá a má přehled. Ve chvíli, kdy něco teče, tak buď řekneme, že to má důvod – třeba když jsou americké volby, nebo řekne bacha, brzdi trochu. Nepamatuji si, že bychom to nějak zásadně řešili.

13. Jak funguje hodnocení práce zpravodaje?

Většinou to funguje ad hoc. Navzdory tomu, co jsem zažil a co všechno mám za sebou, tak je mi mnohdy trapně zavolat třeba Mirku Karasovi nebo Martinu Řezníčkovi a říct mu: hele, dobrý stand-up jsi měl. Náš vztah je už na jiné úrovni. Ve chvíli, kdy jste venku, jste tam tak trochu na všechno sám. S kameramanem trávíte více času než se svou vlastní manželkou. U mě

to bylo tak, že se člověk neustále ujišťuje, jestli tu práci dělá dobře, nebo ne – dívá se na tu svoji vlastní práci kritickýma očima, aby neztratil ten kontakt s realitou v Česku.

14. Je určen počet příspěvků, který musí zpravodaj za nějaké období vykázat?

Ne to ne, je to individuální. Určitě nebudu na nikoho dupat, že mi nedal deset reportáží za měsíc. Opět opakuju, že tam panuje ten partnerský přístup. Já bych se cítil extrémně blbě, kdyby mi někdo něco takového vypočítával. Ta léta, která strávíte venku, jsou ta nejlepší, která můžete v novinářské kariéře zažít. Ve chvíli, kdy to tam proflákáte, je to jen vaše vlastní chyba. Dřív nebo později se na to přijde, to vidíte, že nějaký z těch postů není tak dobrý, jako ostatní. Lidi se srovnávají mezi sebou.

15. Myslíte si, že zahraniční zpravodajství může být někdy jen původní?

Nemůže. Myslím, že CNN to teď zkouší, ale není to možné. Žádná instituce není tak bohatá, aby mohla být na všech místech, kde se něco děje. My v našem vysílání kombinujeme čtyři zdroje: EBU, APTN, Reuters a CNN, to jsou základy, ze kterých my jsme pak schopni dát dohromady kvalitní zpravodajství. Na druhou stranu žádná z těchto agentur nedá tak osobní a propracovaný pohled na to, co se tam odehrává, jako jeden z našich zpravodajů. Oni se soustředí na dodání opravdu agenturního zpravodajství. V okamžiku, kdy bychom měli čisté zpravodajství založené na agenturách a jejich informacích, tak to bude cesta zpět k oficiálnosti, vytratí se z toho život. My tam pošleme zkušeného reportéra a on je schopný z toho vytáhnout to zajímavé a také se na to dívá očima, kterými se na to později bude dívat český divák. To je ta obrovská výhoda ČT, o které jsem mluvil, známe svého diváka.

16. Jaká technika se používá pro přenos jak reportáží, tak živých vstupů?

Všechno se změnilo s nástupem internetu. Tehdy jsme jezdili s velkým kufrem, ve kterém se stříhalo, s velkou kamerou, s obrovskou kazetou, na kterou se vešlo jen 30 minut. Teď jezdíme s tímhle (ukazuje krabičku velkou jako mobilní telefon), vejde se na to 90 minut v HD, máme maličkou kameru a notebook. Připojíme se kdykoliv. Pokud se nedalo připojit, jako třeba tomu bylo v Afghánistánu, vozili jsme s sebou satelitní telefon a posílali jsme přes něj. Teď se to opět posunulo, čím dál tím méně lidí využívá satelitní vozy i na živé vstupy. Je možnost využívat tzv. batoh, což je kombinace sim karet, které se připojí jen na kameru a můžete vysílat opravdu kdykoliv a odkud chcete. A v podstatě zadarmo, jen platíte data, která tak drahá nejsou. Je pravda, že z hlediska televize, je to občas risk. Pokud nemáte prioritní kartu,

což ne vždycky v zahraničí jde, tak v okamžiku, kdy je nashromážděna spousta novinářů vedle sebe, co používají stejnou technologii, tak je to riskantní.

17. Jaký poměr mají v produkci zahraničního zpravodajství tzv. soft news?

Já vždycky říkám, že neexistuje neveřejnoprávní téma, existuje jen neveřejnoprávní zpracování. Můžu zpracovat americké volby jako čirou zábavu, což jsem taky jednou udělal, kdy jsem si vzal postavičky Romneyho a Obamy a na nich jsem ilustroval, jak to funguje. Nechali jsme naše děti, ať vybarvují mapu USA modře a červeně, podle výsledků. Otázkou je, jestli je tohle infotainment, nebo srozumitelné zpracování problematiky.

Na druhou stranu teď Amerikou rezonuje kauza Stormi Daniels, pornohvězdy, co měla údajně pletky s Trumpem. Je to infotainment, nebo je to téma i pro veřejnoprávní televizi? Ta hranice je pro mě hrozně tenká. To není tak, že bych chtěl, abychom hráli tyhle věci. Nehrajeme primárně věci, které se týkají hvězd šoubyznysu, pokud to nemá nějaký širší přesah jako MeToo, které má nějaký celospolečenský přesah. I když je pravda, že rozvod Angeliny Jolie a Brada Pitta jsme vysílali, protože má i ekonomický dosah na Hollywood. Dnes už je ten svět tak propojený, že to může být infotainment, ale může tam jít o velké peníze.

18. A jaký je váš osobní názor na infotainment?

Děláme to jinak. Kdybych měl srovnat zpravodajství, které jsme dělali v roce 1999 a zpravodajství z roku 2018, tak je to úplně jiné. Změnil se styl, přístup k tématům, změnil se výběr témat, ale myslím si, že se prostě zpravodajství posunulo směrem k normálnosti. Předtím to bylo hrozně kožené a příliš uniformované a oficiální. Teď se snažíme dotýkat témat, které rezonují v obyčejných životech. Kdysi bychom o útoku ve Francii jen informovali, dnes tam můžeme představit příběh policisty, který zasahoval. Dát tomu lidskou tvář, ukázat problematiku ozbrojených složek Francie a podobně. Snažíme se možná k těm věcem nepřistupovat z hlediska infotainmentu, ale přinášet dobrou novinářskou práci, která zaujme. Ani bych tomu neříkal infotainment. Jen přinášet témata, která jsou podstatná.

19. Takže myslíte, že tohle je ta cesta, jak přitáhnout více diváků?

Pro mě jednoznačně. Samozřejmě že když se na Události dívá někdy až milion, milion a půl diváků, je to jiné složení, než které má Horizont ČT24, který sleduje 80–150 tisíc lidí. Ti lidi si ho cíleně vyhledávají, my si tam můžeme dovolit témata, která by v Událostech neměla šanci. Oni nám přijdou naproti a my jim taky musíme v něčem přijít naproti. Ve stylu

zpracování, do jaké hloubky jdeme, jaká témata přinášíme, jaký je podíl zahraničí. Všechny tyhle věci nějakým způsobem v tom hrají roli.

Na druhou stranu si myslím, že ty zahraniční věci, které se dostanou do Událostí mají větší dopad než ty několikaminutové analýzy, které odehrajeme „pro svou vlastní radost“ v Horizontu. Já mám teda radost z obojího.

Musím ale říct, že je větší intelektuální výzva zpracovat téma do Událostí pro toho většinového diváka než udělat to pro lidi, které potkáváte ve svém okruhu, které to zajímá.

20. Považujete stand-upy za prvek dramatizace, oživení reportáže?

Myslím, že je to prostě přiblížení toho tématu. Dáte tomu tvář, je to nějaký podpis toho člověka, který si za tou reportáží stojí. Při mnoha tématech to funguje tak, že ten člověk tam funguje jako očitý svědek toho, co se tam děje. Jako například Martinova reportáž o hurikánu a jeho vlající stand-upy. Dlouho jsme se o tom bavili, byla spousta lidí, kteří nám to vyčítali. Ale myslím si, že pokud se kdokoliv podívá na to, jak fungují třeba anglosaská média, tak tam je to ještě mnohem dál. Pro mě je stand-up organická součást dané reportáže. Pokud by někdo odevzdal reportáž bez něho, vrátil bych mu ji.

Rozhovor č. 4– Roman Bradáč

1. Kdy přesně jste nastoupil na pozici vedoucího zahraniční redakce?

Přede mnou to měl Marek Dobrovolný, to byl můj velký kamarád, umřel v osmatřiceti, měl rakovinu v hlavě. Poslední dva roky na tom byl Marek docela špatně, já jsem v té době dělal zástupce šéfredaktora celého zpravodajství, takže jsem mu teoreticky velel. Když už Marek opravdu nemohl, tak mě požádal, abych se vrátil do zahraniční rubriky. Na podzim nebo o prázdninách 2002 jsem se stal šéfem.

2. Jaká byla tehdy kritéria pro to, aby novinář odjel jako zpravodaj do USA?

Musel mít něco odslouženo v zahraniční redakci, aby znal celý proces. Za druhé musel se nějak věnovat té oblasti, do které byl posléze vyslán. Neexistovalo, že by tam šel někdo z domácí redakce. Museli dlouhodobě prokazovat, že o té oblasti něco vědí, to bylo klíčové.

3. A co jazyková vybavenost? Museli prokázat nějakou znalost jazyka?

Ne. Já dodneška si myslím, že to není důležité. Nejsme diplomati. Spíš jsme s Markem koukali na empatii, jestli je schopen kapírovat tu společnost.

4. Jak to bylo u Petry Flanderkové?

Petra navíc ke všemu uměla dokonale anglicky. Nějaký čas se Amerikou zabývala. Úplně přesně už si ty okolnosti nepamatuju. Myslím, že Petra to tam měla z nás všech úplně nejtěžší, protože byla úplně první. Ale byla tehdy asi jediná, kdo to mohl dělat. Byla taky služebně nejstarší, byla na řadě. Na tom postu je nejdůležitější získat nějaké sebevědomí, a když není člověk zralý lidsky, tak tam nemá co dělat.

5. Kdo rozhodoval o tom, že konkrétní novinář bude vyslán tam a tam?

Navrhovali jsme to my, rozhodoval o tom šéfredaktor zpravodajství.

6. Můžete potvrdit, že i tehdy Washingtonská pobočka patřila mezi nejnákladnější?

Jednoznačně. Mohly za to šíleně vysoké životní náklady. Je to nesrovnatelné s jinými zeměmi. Dalším faktorem bylo to, že jsme neměli přístup k tolika obrázkům třeba ze CNN, jako je to teď. Pokud jsme chtěli něco mít, museli jsme se zvednout a jet to natočit. To samozřejmě zvyšuje náklady. Cokoliv se stalo, tam jsme jeli. Bylo to určitě náročné, protože

když chcete s někým mluvit a řeknete, že jste z Czech TV, tak se vás zeptají, jakou televizi k nim jdete zkontrolovat.

7. Kdo určoval témata, o kterých budou zpravodajové točit?

Ten poměr byl asi 2:1, nebo i 3:1 ve prospěch zpravodaje. A tak by to mělo být. Za mě se občas stávalo, že mi z Prahy řekli, natoč reakce na to, že je u nás nový premiér. Já jim říkám, jak to mám jako udělat? Tak třeba anketu, oni na to. To ale nikoho na ulici nezajímá. Nakonec jsem to vyřešil tak, že jsem obešel politology a zeptal se jich.

Občas přišel požadavek, ať natočím něco k měnovému fondu, ale už neřekli přesně co. V tom případě je to pak na tom zpravodaji.

8. Jak často jste byl s paní Flanderkovou v kontaktu?

Jako šéf? Moc ne. Já jsem řešil jenom, když byl nějaký problém. První na řadě při koordinaci je editor, denní služba. Ale minimálně jednou týdně jsme si zavolali: Flando, co potřebuješ? To bylo dobré, to tak moc ne a podobně. Já jsem byl ke zpravodajům v pozici manažera, bych řekl. Občas jsme ale samozřejmě řešili věci, které se týkaly bezprostředně vysílání.

9. Jak tedy probíhalo to hodnocení práce zpravodaje?

Hodnotilo se vždycky tady v Praze druhý den po odvysílané relaci. Většinou se k tomu ten zpravodaj ani nedostal, pokud to nebyl nějaký problém nebo pochvala. Pokud byly jen nějaké drobné připomínky, nechávalo se to plavat.

10. Jaký vliv měl časový posun na vaši komunikaci se zpravodajem v USA?

No zásadní. Ten posun západním směrem je nevýhodný. Vždycky jsem záviděl kolegům třeba z Moskvy. Ti měli oproti nám pohodu. Já si pamatuju, že jednou přijel do Států kníže Schwarzenberg za Condoleezzou Riceovou, a měli schůzku v 11 hodin amerického času. Já jsem to ve 12:10 poslal sestříhané a hotové. Musel jsem i zajet do televize, odkud jsem to posílal. Nebyla žádná wi-fi, pomocí které bych to posílal z místa.

11. Byl určen počet příspěvků, který musela Petra Flanderková vykázat?

Ne, nikdy.

12. Kdo měl hlavní slovo na konečnou podobu reportáže?

Editor. To je jeho práce. Ať to byl vedoucí vydání té relace, nebo editor zahraničář.

13. A byla tam nějaká kontrola během tvorby?

Ne.

14. Jaká technika se používala pro přenos reportáže a živých vstupů?

Česká televize je součástí EBU, ta v drtivé většině případů zprostředkovávala místo té transmise. Když jste tedy posílala příspěvek, tak v těch spřátelených nebo domluvených zařízeních se sestříhala ta reportáž, v první fázi tehdy normálně analogově. Pak se ta kazeta strčila do nějakého stroje a pro mě neznámým způsobem to vylezlo v Praze. Jediné, co musel ten redaktor udělat, bylo vzít telefon a kontrolovat, jestli to do té Prahy došlo v pořádku.

Živé vstupy to samé. Od produkce jste dostala adresu, nebo kontaktní telefonní číslo, a musela jste to číslo najít. Ve Washingtonu to bylo normálně studio EBU, v New Yorku v budově CBS, která je smluvně domluvená s EBU. Člověk přišel, ohlásil se, vzala si ho jejich produkční a vedli vás.

15. A co si myslíte o fenoménu infotainmentu?

Obecně proti infotainmentu nic nemám, ale nesmí to být trapný infotainment, jako například koukejte, v mrazu mrzne voda. Našli bychom na komerčních, a bohužel i na veřejnoprávní, tu křečovitou snahu diváka udržet. Nemyslím si, že je to účinné. Myslím, že u ČT může nastat jedna věc, a to ztráta autority. Může ztratit tu pověst seriózního média, které je sice trošku nudné, ale když jde do tuhého, je to to, co potřebujeme. Česká televize by měla mít sebevědomí, měla by si uvědomit, že je jedinečná.

Vstup Novy na trh znamenal mimo jiné závažnou věc, co se týče živých vstupů. Živé vstupy se najednou staly nedílnou součástí i reportáží zahraničního zpravodajství. Podle mě je to vrcholné dílo. Novinář je tam sám za sebe, je to čistokrevný adrenalin, je to výzva. Nova povzbuzena diváckým úspěchem šla s tímhle vším trochu za hranu. Česká televize nevěděla, jak moc ji má následovat. Zkusme to připodobnit k hokeji. Nova hraje lední hokej, ČT pozemní. Jakmile Nova donutí ČT hrát na ledě, dostane ČT világoš. A navíc popírá svou společenskou funkci. Mám pocit, že ti kluci si pod sebou řežou větev, po nás potopa. Je mi to líto, strávil jsem tam 20 let svého nejproduktivnějšího života a pořád mám tu instituci rád.

16. Jaký máte názor na používání stand-upů jako prvku dramatizace?

Když jsem šéfoval celému zpravodajství, tak veškeré tyto stand-upy, nebo spíš walk-upy byly zakázané. Samozřejmě pokud máte výstavu obrazů Jana Zrzavého a ten redaktor s kamerou jde kolem obrazů, tak to není samoúčelné. Ale takové to schovám se na ministerstvu vnitra za dveře a začnu něco říkat a vylezu ven, co to je? Mně někdy přijde, že to v České televizi teď dělají více tak, že je to o osobě reportéra než o obsahu sdělení. Chápal bych to na komerčních televizích, ale u veřejnoprávní televize mi to vadí. Například nesnáším, když v té reportáži pořád chodí sem a tam. U té odhlášky většinou někam jdou a úplně nesmyslně.

Víte, já mám rád Sky News, to je podle mě moderní televize, chápu, že se to nedá moc srovnávat s veřejnou službou. Ale tam ty hvězdy nikam nechodí, jsou krásně nasvícení, dobře oblečení. Ten stand-up je většinou i obsahově o něčem jiném, ten kontext je mnohonásobně širší.

Já chápu, že některé věci jsou moderní a musí se to posunout dopředu. Ale ČT je pořád chráněná dílna, nemusí se rvát nutně o toho diváka infotainmentovými prostředky.